

GAZETA LITERARĂ

Anul VIII nr. 30 (384)
joi 20 iulie 1961

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

CINTECUL Mării Caraibilor

Te-am legănat în albastrul meu leagăn de valuri.
Te-am alăptat cu suc de lăptos, cu trestie,
te-am acoperit pe răcoare cu pulberii de stele,
prăjmași te-au crescut cu tălpile goale,
blinda mea roabă!

Scoica lichidă a mării îți ține pământul în palmă,
scoica fluidă a cerului te-nvăluie-albastră,
tu scinteiezi între ele, perle-a durerii,
fata mea dulce-amară, cu urma cravașei pe față,
o, răzvrățito!

Ce-ai împrejurul gâtului zvelt? Șirag de rubine?
Ce sînt fluturii roșii pe alba cămașă?
Fată albastră-a oceanului, aprig învolăta,
aperi cu arma în mină sfînta revoltă
a libertății!

Veronica PORUMBACU

Ampluarea temei și construcția romanului

Elung romanul „Război și Pace”? Sau „Pe Donul liniștit”? Sînt două romane vaste, complexe, cuprinzînd acțiuni desfășurate pe planuri paralele, o mare mulțime de personaje, sînt romane mari — dar sînt oare și lungi? Ce fel de categorie literară este „lungimea”? Unde se încadrează ea în estetică? Întrebări care poate de mai sus se pot pune nu numai în legătură cu romanul, ci și cu poezia, mai ales cu poezia intimă, cărora le spunem uneori eufemistic: de largă respirație; se pot pune cu privire la piese de teatru, la nuvele și chiar cu privire la speciile mai „scurte”, prin natura lor: schița, poezia lirică etc.

Lungimea nu se întinde numai la acele creații, care presupun un număr mare de pagini, în funcție de bogăția materialului de viață. Lungimea este o rezultantă care poate apare oriunde pe parcursul procesului de creație, atunci cînd se întîmplă o defecțiune la realizarea formei literare, cînd un conținut de idei săracușor, o cantitate restrînsă de fapte și comportări umane se revărsă într-o verbalistică amplă, disproporționată. Aceasta este cea mai izbitoră infățîșare a lungimii, iar problema e una de ordin artistic; ea nu are nici o legătură cu numărul de pagini, sau aproape nici una. Este lung ceea ce este diluat, lipsit de substanță. Parafrazînd o zicală populară referitoare la alt domeniu de viață: „am putea să definim și noi că — nu e lung ce se întinde pe pagini multe, e lung ce se întinde fără folos pe aceste pagini, ce nu are miez sau are un miez biceșnic.

Există și un alt fel de așa-zisă lungime în operele literare: aceea reprezentată prin episoade sau părți ale subiectului, bine alcătuite, dar care adăugă puțin desfășurării generale a problematicii dezbătute în respectivele opere, sporesc neînsemnat înaintarea conflictului de bază, a subiectului, etc., povestea Anei Moț răzînd întrucoasă exterioră, ea alcătuește împreună cu altele, un fundal îndepărtat al acțiunii, a cărui lipsă n-ar modifica liniile principale ale romanului, obiectivele lui. Despre antecedentele lui Teodoruș, în special despre stagiul lui pe front, se pot spune lucruri asemănătoare. Precizăm că într-o primă formă a romanului „Străinul”, povestea Anei Moț se afla acolo. E mai bine cum e acum, firește; dar însuși faptul că a putut fi delășat și plasat altfel, arată că valoarea lui e și intrinsecă. Acesta fel de episoade, situate în moduri de mai sus față de problematica centrală a cărții, față de destinele eroilor principali, nu le putem spune lungimi. Cunoașterea pe care ele o realizează se raportează la domenii mai apropiate sau mai departate de planurile de bază ale acțiunii, de sfera de manifestare a eroilor, dar semnificativitatea lor se adună oricum în complexul de idei al operei, face corp comun cu acesta.

În ediții, uneori și în critică, se duc războaie împotriva unor astfel de laturi ale unor creații valoroase; nu odată ele sînt declarate nefolositoare și, considerate cu nepăsare. Totuși, folosul lor e mare. Dacă am examina „Război și Pace” sau „Pe Donul liniștit” sub raportul unor astfel de episoade, le-am reduce simțitor proporțiile, dar aceasta nu ar spori valoarea lor. În romane, mai ales, sau în nuvele mai întinse nu pot să nu existe episoade de viață de acest fel, tocmai datorită specificului genului. Nu trebuie să raportăm toate elementele compoziției unui roman la destiniile celor doi, trei sau patru eroi centrali, ci să le considerăm în relație cu problematica generală pe care ei o reprezintă sau cu aceea pe care o dezbate autorul în cartea sa. Complexitatea vieții trebuie superată în roman și în privința a ceea ce nu cade direct, uneori nu cade de loc, în cercul de preocupări al eroilor sau eroilor centrali. Restringerea la ei, la capacitățile lor de receptivitate și cunoaștere, poate duce în anumite cazuri la consecințe paginabile pentru un roman care și propune o arie mai largă de investigație.

De ce socotim că trebuie amintite acestea, într-o discuție care are în vedere chestiunea întîinderii unora din romanele noastre? Pentru a face delimitarea de principiu între ceea ce ni se pare lungime, adică defect artistic — și între amploarea a acțiunii, adică o însușire valoroasă a cărții. Primul exemplu de acest fel îl vom da din cel mai nou roman apărut — noua versiune din „Zorii roșilor” de V. Em. Galan, pe care o publicăm în colecția „Biblioteca pentru toți”. Galan a adus aici atenția adăosuri de situații, activități noi ale eroilor, procese din viața socială, încît pe drept cuvînt putem să spunem că romanul

Mihai GAFIȚA

(Continuare în pag. 5)

In acest număr:

- Știința și literatura (anchetă-reportaj) — pag. 4
- A 17-a aniversare a eliberării Poloniei (versuri și proză) — pag. 6
- Festivalul internațional al filmului de la Moscova — pag. 7
- Antonio Machado — poet și luptător antifascist — pag. 8

Alături de poporul cuban

Intreaga omenire, devotată cauzei progresului, serbează săptămîna solidarității cu poporul cuban în lupta lui dreaptă pentru o viață liberă și demnă. Aceste șapte zile de aderență fierbinte la cauza cubanilor, începe de mai demult, din clipa în care a fost ridicat pentru prima oară drapelul insurecției împotriva imperialismului, din ziua în care în munții Cabei, un pumn de oameni curajoși și decisi să infrunte moartea, au constituit primul detașament de pușcași. Lupta lor a fost urmărirea de întreaga lume liberă cu sufletul la gură și victoria lor prăznuită ca o izbîndă a omului de pretutîndea pe frontul bătăliilor împotriva exploatarea și tenebrei. În săptămîna aceasta a solidarității cu poporul cuban omul Africii încă înrobitea ridică steagul său de speranță în acele teritorii unde colonialismul, această lepră a veacului douăzeci, își mai continuă pestilențiala agonia. În aceste zile cînd toate steagurile neîntinate ale lumii se ridică în văzduhul pur, spre cîntecul cubanilor, în America de Sud milioane de oameni își îndreaptă privirile spre mica insulă a lui Fidel Castro, văzînd în acest teritoriu primul țînt liber al Americii. Din toate țările lumii unde imperialismul își mai plimbă nestingherit aroganța, se aud glasuri bărbătești slăvind lupta poporului cuban, fiindcă această nobilă împotrivire în coasta Statelor Unite și lingă țărîmurile ei, reprezintă o decizie unanimă a omenirii de a bara drumul imperialismului înrobitor de popoare, născător de războaie, aducător de prăpăd și de dolu.

Sărbătorind săptămîna solidarității cu lupta lui Fidel Castro, oamenii de pe toate meridianele lumii se opun exploatarea și oriunde pe parcursul trufăse ce storce profituri fabuloase de pe urma maselor chinute și flămînde, se opun cu dirigenie campaniilor provocatoare de dezastre, trustrilor aducătoare de războaie. La cîteva zeci de mîle de țărîmurile Americii un popor liber și a izgonit vîtafii singeroși, și, în condiții de epopee eroică, își clădește cu mîini sărace dar demne, viitorul. Nici o amenințare n-a izbutit să oprească acest marș al poporului înspre ferice. Draconicele măsuri economice, menite să strânguleze Cuba, s-au demonstrat lipsite de eficiență. Acum citeva luni o bandă de disperați și mercenari înarmați la New York și plătîți la Miami, a încercat să pună piciorul pe pămîntul Cu-

Aurel BARANGA

(Continuare în pag. 6)

Belșug

RECOLTA

La început peisajul mă umise. Eram obișnuit cu fundalul masiv, fără vegetație, dominat de cîteva piramide de pămînt sub care dorm de mult niște morți neunoscuți. Într-o după-amiază decolorată auzisem aici cîntecul vîntului de sud, vînt harnic ce aduce nisip de pe plăji îndepărtate. La drept vorbind pe atunci nici nu înțelegeam cam cum ar putea crește grîul și secara. Eram încă obișnuit cu rîndurile scurte din vechile cărți de geografie: „Dobrogea e un țînt sărac...”

„Nimic mai neadevărat!” m-a contrazis mai tîrziu un localnic cînd am repetat prohodul didactic, alcătuit pe vremuri de niște dascăli fără răspundere. „Dobrogea a fost totdeauna un țînt bogat. Numai că pămîntul nu era lucrat cum trebuie”.

Nu trecuseră decît 365 de zile și ceea ce vedeam era uluitor. Sub gorganele de lut se zăbeau va-

lurile vegetale ale unei mări galbene ca în tablourile lui Van Gogh. La stînga — departe — o pădure albastră-verde de porumbi puternici întinea orizontul. Să fi mers călare dacă te mai zăreai? Heclare întregi trase parcă cu linia, o abundență de cereale în stare să te facă să exclami fără pudoare.

Ce se întîmplase? Satul de dincolo de promontoriul Mangaliei este o așezare pasnică de pescari. Către umbra copacilor lui se îndreaptă în fiecare vară pictorii mai ales, pentru că aici găsesc acel inelabil care este de fapt sufletul artei. Te atrag salcîmii palizi, olănele roșii de ploș și zidurile roșcate de calcar acoperite de zorele aeriene. În ogrăzi nahele albe și purpurii se întrec în înălțime cu dăliile cărnoase. Locuitorii-artiști se concurează în subtilitatea varului de pe pereții exteriori, totdeauna în acord cu vopseala obloanelor de lemn așternute peste lezerele ca să oprească lumina prea puternică a soarelui. Adăugați la toate acestea marea cîntătoare prinsă

(Continuare în pag. 5)

UMBRELA DE SOARE

Ploaie și întotdeauna cînd ploaie sînt posomorît. De fapt ploaia a trecut, acum doar mai picură, rar. Pășese plictisit, fără să evit băltoacele, convins că-am pierdut ziua de pomana. Mă consolez cu gîndul că nu e prima și, desigur, nici ultima. Dacă mi-ar fi plăcut vreo dată meteoarea, aș fi trecut-o în rîndul zilelor albe, cu minus, goale, fiindcă niciodată n-am îndrăznit să-mi numesc o zi pierdută, zi plină, nici chiar atunci cînd sînt în vacanță. Distracția, în ultima instanță, este o formă rafinată a plictisului. Cui nu-i place munca sistematică, de fiecare zi, se plînge de astenie și vrea neapărat să-și petreacă, eventual să dispară pentru cîva timp din localitate, să schimbe aerul și să se relaxeze. Eu susțin că toate acestea sînt tertipuri. Adevărata odihnă și adevărată plăcere, și, hai să zic, fericire, ține de un fapt împlinit, concret. Restul rămîne vorbă. Apă de ploaie, cum se zice.

— Aici e grajdul cel nou, deschise o ușă tovarășii Mureșan. Poftiți! Uitasem de eluțasem și pentru ce mă aflu aici. Totuși, să nu-l supăr, trecu pragul și după cîteva pași îl întrebă:

— Dar unde sînt vacile?
— În tabără. Au rămas aici numai vreo șapte, cele care au lăsat recent. Mureșan e prea politicoș și oficial și mie nu-mi place asemenea oameni. De fapt venisem să-l întîlnesc pe președinte. Îl cunoscușem cu aproape zece ani înainte, cînd gospodăria nu se înființase încă. Scrișesem atunci un reportaj despre el și acum voiam să scriu altul, să arăt drumul parcurs de Bănică și paralel drumul străbătut de gospodărie. Eram milionari și în multe locuri erau dați ca exemplu. Bănică se afla acum la o școală de partid și reportajul meu cădea. Ori dacă nu, trebuia să revin peste cîteva săptămîni, ceea ce nu era de loc sigur. Pe tovarășul ce mă conducea acum prin gospodărie îl întîlnisem la sediu. Se prezentase, stringîndu-mi mina puternic, scurt:

— Mureșan.
Dar tot drumul, pînă aici, la grajduri, nu-l prea ascultasem. Ploaie și el parcă infiltra voia, explicîndu-mi tot felul de chibbușuri. Aveam impresia că n-am mai călcat niciodată într-un

sat. Se înșela însă amaric. Și aici, în Cumpăna, fusesem acum zece ani și stătusem aproape trei zile. Și, pe lingă Bănică, mai reținusem o figură extrem de interesantă. Cel puțin așa mi se părușe atunci. Mă afluam cu Bănică în centrul satului, lingă cooperativă, cînd l-am auzit pentru prima oară pe Ion al lui Roșcovă. Cîțiva oameni se cîntecau cu vin roșu sub spononul M.A.T.-ului și cîntau. La un moment dat unul a întrebă:

— Unde e mă, Ion al lui Roșcovă?
— La mort, ia răspuns o voce răgușită de vin.
— Păi e rudă cu mortu?
— E.
— Păi ce rudă e?
— E bărbatul nevestei mortului.
Au început toți să rîdă cu hohote. Și a rîs și Bănică. Și am rîs și eu, nolișpit, fără să-mi dau seama de ce. L-am întrebă pe Bănică ce însemnau verbele răgușitului și Bănică mi-a spus:

— Ion al lui Roșcovă a trăit cu nevasta mortului. Adică trăiește de un an și vrea să se însore cu ea.
— E femeie frumoasă?
— O aia slabă ca o așchie, și neagră foc, ciocară.
— Dacă-i place omului l Dragostea..., am vrut eu să spun o propoziție morală și de efect, dar Bănică m-a intrerupt:
— Nu-i vorba de nici o dragoste. O ia că are bătaie mare. Și mortul boala demult, știa Roșcovă că o să scape de el. Rămîne stăpîn, așa e gîndul lui. E un personaj, Ion așa al lui Roșcovă. Un personaj negativ.
Am rîs atunci, nu de Ion, ci de Bănică. Nu-mi puteam închipui cum de știa el de personajele negative, doar acestea țînt în genere de limbajul criticilor noștri talentați. Am auzit în aceiași timp clopoțele bătînd, rar, ca după mort. Și n-am mai rîs, deși nu sînt de loc bisericos. Murise un om, și n-am mai rîs, poate fiindcă m-am gîndit că s-ar fi putut să aibă o viață interesantă, ori să fi fost un om bun, n-am mai rîs fiindcă știam că n-o să-mi mai pot cunoaște niciodată. Și n-am mai rîs fiindcă Bănică începuse să-mi spună:
— A fost om sărac, mortul. Slugă, cînd a fost mic, și cînd a fost mare! Și s-a încercat cu o mătusă a cioarei, o femeie bătrînă și bogată. Și cînd nevasta sa a intrat în pămînt, nu după mulți ani de la comunie, a de-

DUMITRU RADU POPESCU

venit el stăpîn. Și atunci a pofit dîmneală carne tînără și s-a însurat cu cioara asta. Era o felișcană și tare s-a bucurat cînd a pus piciorul, stăpîn în casă bogată. Avera îl face pe om, neom. Cîm o să-l facă și pe Ion așa al lui Roșcovă.
— Aicea sînt vițeele de anul acesta, zise Mureșan, deschizînd o porțiuă. Avem șazece și doi, numai din producție proprie. Îl hrănim cu lapte fără grăsimi, smîntînit.
— De ce l-am întrebă, curios, dar și că ce s-a născut pe om, eștișie. Eram convins că n-o să scriu o folă despre gospodărie și dacă o vizitam, condus de tovarășul Mureșan, o făceam doar ca să nu-l refuz și să nu creadă oamenii că mă interesează numai cifrele, nu și munca lor concretă.
— Cea mai bună vacă a noastră este Marina, îmi spuse Mureșan. Aici e locul ei, îmi arată cu mîna o tăbliță neagră de metal, pe care scria cu vopsea albă numele recordmanei. Pe tablitițele următoare scria: Tely, Ursula, Mia, Hopskins, Beby, Am zîmbit.
— Cum de le-ați botezat așa?
— Toporișca e nașul... Toate numele le luă din „Sportul popular”. Toporișca e centru înaintaș în echipa gospodăriei și e abonat la „Sportul popular”. Lua numai nume care nu se pot întîlni la noi în sat, să nu supere femeile, așa zicea el.
— Interesant...
— Da, dar acum am schimbat metoda. Numele amestecat ne încurcure. Eu am propus să botezăm vițeele născute într-un an cu nume ce au la început aceeași literă. Și am făcut și un plan de perspectivă, îl am intr-un

tem face diverse planificări, reparti-zări, mai ușor...
— Și Toporișca nu mai ia nume din „Sportul”?
— Ba da, dar le trece în caiet, la litera respectivă.
— Cîți ani are Toporișca?
— Nouăsprezece și frate-său, Toporișca II, optsprezece.
— Cum Toporișca II?
— Așa s-au botezat ei între ei, la fotbal. Toporișca I, Toporișca II, Toporișca III. Sînt șaze frați. Și toți joacă fotbal, dar numai patru joacă în echipa gospodăriei. Toporișca al bătrîn, asta, I, i-a botezat așa, cu numere. Tot din „Sportul popular”.

E foarte bun centru înaintaș. A fost la un curs de zootehnicieni, mult timp și acolo a învățat să joace fotbal. Am fost și eu, dar eu n-am învățat, sînt mai bătrîn. Toporișca II, a fost și el la o școală profesională de agricultură, doi ani... Gospodăria i-a trimis la școală. Am zis să nu creștem cadre tinere. Eu i-am propus, fiindcă... mă rog e o poveste cu el...
— Ce poveste? am insistat eu.
— V-aș spune-o, dar... Să nu scrieți despre ea. E o poveste veche și oamenii lor le mai place să li se amintescă meru de ce a fost. Parcă eu n-am fost cum am fost? Oamenii lor le mai place să-și amintescă. Mă rog, am fost proștii, am fost proștii... Dar parcă era vina noastră? Nu erau lamuriți... De unde să-i închipui oamenii cum vor trăi? Își puteau ei închipui? Nu-și puteau închipui, eu așa văd... Nici eu nu mi-am putut închipui...
— Da, dar ce-i cu Toporișca?
— Să nu scrieți, oamenii se supără... Mie nu-mi-ar plăcea să mi se mai aducă aminte... Mă rog, am fost prost, nelămurit. Ei, prin cîte-am trecut... Mult a făcut regimul pentru oameni, dacă nu era regimul nostru mulți ani am fi rămas ca vai de noi, proștii...
Am renunțat să-l mai intrerub, era zadarnic. Mureșan voia să-mi spună ceva și scootea neapărat că e nevoie de o introducere ca să pricep mai bine... Era cam retoric, cam abstract, așa mi se părea, deși vorbea domol

(Continuare în pag. 4)

Desen de TIA PELTZ

Narațiune și povestire romantică

După „Toate pinzele sus” și „Ultima poveste”, reale contribuții la dezvoltarea literaturii pentru tineret, Radu Tudoran se îndreaptă către ceea ce este propriu epocii noastre de adevărată și neîntreruptă transformare revoluționară. Fiecare romanul de aventuri a fost înlocuit cu o succesiune de întâmplări desprinse din realitate din care se degajă o viață dinamică, imaginea luptei clasei muncitoare în fața elementelor ei cele mai înalte, comuniste. Există în „Dunărea revarsată” o întreprindere de patos romantic și narațiune sobră cuprinsă să transmită, așa cum autorul însuși afirmă într-un recent interviu, suflul actualității.

Aceiașea romanului se desfășoară pe un șantier naval, perioada fiind aceea imediat următoare naționalizării. În fața lui conducători și ai muncitorilor stau sarcini de mare răspundere. Patronul Năstăsău lăsată total în paragină, iar la avânta se adaugă și faptul că șantierul fusese construit pe un teren frământat, amenințat să se inunde. Cei doi oameni ai fostului patron, susținuți de o comisie de specialiști experți, caută să se folosească de împrejurările precare, dar planurile lor se izbesc de inițiativele hotărâte ale noului conducător. Comunistii Matei, directorul șantierului, Donos, secretarul organizației de partid, Ilie Coțu, șeful serviciului administrativ, ajungați de inginerul Dutchievici analizează situația luciditate și competență, ca după aceea să ia măsuri de consolidare a terenului și să asigure condiții pentru construirea șantierului aflate pe cald și a unui motanave. Lupta cu dușmanii orânduirii populare, înfruntarea curajoasă a tuturor dezlănțuite oferea scriitorului posibilitatea de a pune în relief trăsăturile omului nou Matei, Donos, Ilie Coțu se rețin ca personaje bine individualizate, cu atribute care atestă din partea autorului o bună cunoaștere a realității contemporane. Nota care îi atrage este devotamentul, alinul tinăr și mobilizator. Matei și Donos se cunoașteau cu mult timp înainte de a fi împreună pe șantier. Colaborarea lor, supusă unor încercări dramatice, rămâne totdeauna principială și demonstrează superioritatea eticii comuniste. Autorul nu și-a simplificat eroii, dimpotrivă, s-a preocupat ca aceștia să aibă o viață interioară intensă. Cultivarea lor asigură prestigiul și încrederea masei de muncitori. Chiar și aceia îngustați de înțelegerea dușmanului de clasă și alături de treptat majorității și termina prin a fi solidari cu noua conducere a șantierului. Procesul acesta, care în cele din urmă transformă masa de muncitori în eroii principali, e urmărit de Radu Tudoran cu atenție și redat în nuanțele lui.

Directorul șantierului și secretarul organizației de partid dețin un rol esențial în organizarea muncii. Din numeroasele episoade care contribuie la conturarea figurii lui Matei poate fi citat acela în care la scurt timp după numirea sa ca director vorbește muncitorilor. Cuvintele au puterea de a inspira oamenii încredere în forțele lor, emană căldură și optimism. Matei știe să se străduiască, și săi străduiască temperamental aprins și în situații când alții apar cuprinsi de panică, el își păstrează calmul, ia măsuri bine gândite. Un alt episod ar fi acela în care se cere mobilizarea tuturor forțelor pentru a stăvili apele Dunării. Matei, de parte de a se descuraja, muncete în rând cu ceilalți, participă la efortul colectiv. De-a lungul romanului asistăm la diverse situații care cer din partea comunistilor soluții imediate de care depinde dezlănțuirea viitoare a șantierului. Fie că discută Matei sau Donos problemele profesionale, relațiile lor cu muncitorii, dezvăluie valori morale caracteristice omului contemporan.

În totală opoziție cu caracterul precilii al personajelor Matei, Donos Coțu, Stoian, este matrușica Gălgota, unedă purtătoare a fostului patron. Cîntă romanul își imprimă multă vreme că matrușica Gălgota, în ciuda rigidității, a orgoliului și a unui anumit scepticism în privința condițiilor muncii pe șantier, a omului sincer. Pe măsură însă ce înaintăm în acțiunea unelor personaje se realizează din ce în ce mai clar că planurile matrușicii Gălgota reflectă interesele fostului patron. Radu Tudoran nu a simplificat realitatea noul în felul cum înfățișează latura ei negativă. Toenul de acest autor stăruie asupra procedurilor abile folosite de Gălgota și în special asupra legăturii acestuia cu inginerul Marchidan, folosit ca mijloc imediat pentru sabotarea muncii pe șantier. Demascarea acestei complicități subliniază puternica legătură dintre noua conducere a șantierului și muncitorii, încrederea pe care Matei, Donos, comunistii în general au câștigat-o într-o luptă plină de dramatism dar încheiată cu o victorie bogată în semnificații.

În Ana Odeia, Radu Tudoran a surprins tipul omului care, ultragițat în trecut, se eliberează de timpul de pocara mentalității vechi și devine în cele din urmă un om util societății. Alți personaje, inginerul Dutchievici, accentuând preocuparea scriitorului de a urmări modul cum exemplul comunistilor devine hotărâtor pentru destinul acestora în care există virtuozități pozitive. Ingerul Dutchievici, alăudat disprețuit de patron, găsește în Matei și în Donos oameni care își dau seama că, pe lângă experiența și cunoștințele tehnice pe șantier pasivitate și ostenitate. Fără îndoială Dutchievici este unul din personajele cele mai realizate, în evoluția cărui descriere influența noului, puterea regeneratoare a muncii pusă în slujba construcției socialiste.

Dragostea dintre Matei și Ana Odeia prilejuiește autorului pagini de autentică poezie din care nu lipsește investigația psihologică și observația pătrunzătoare. În ansamblu putem spune că și personajul Ana Odeia se conturează în linii distincte, își proiectează silueta pe fundalul acțiunii intense a șantierului. Poate că autorul ar fi trebuit să insiste asupra elementelor care determină atitudinea Ani Odeia față de realitatea inconjurătoare. În cuprinsul romanului, biografice și cunoaște două extreme care decurg din condițiile socio-istorice contemporane. Dintre-o femeie aspră în fața marelui societății, victimă a modului de viață în climatul burghez, ea ajunge în cele din urmă, datorită noulor condiții, în cadrul orânduirii socialiste un muncitor cinstit. Întreg acest proces de mândrela lui, apare insușit reliefat și mai cu seamă printr-un motiv psihologic. Și intrucât ne-am oprit la aceste aspecte, considerăm întreg romanul tribulațiilor lui Marchidan cu falsă lui sinuieră și tentativa de fugă intrudus inutil, pentru efecte facile. Se mai simte pe alocuri predilecția autorului pentru detaliul naturalist sau pentru dezlegări melodramatice. Scenele cu mătusa Didona, în special cea dinaintea morții, reprezintă un bulsat, aduc amânând de prisos în discuție cu un personaj periferic și în momentul când prezența sa nu mai e de nimic cerută de acțiunea romanului.

„Dunărea revarsată” marchează, desigur, un moment important în evoluția scriitorului, Radu Tudoran cu experiența și talentul său se orientează către problemele actualității noastre socialiste și ne dă satisfacția de a fi dovedit în noul său roman că poate selecta faptul de viață cu semnificații adevărate, de durată.

Liviu CALIN

LUCIA COSMESCU „Prin carte, la calificare”

Patru povestiri

În ultima vreme, revistele literare acordă multă atenție scrierilor scurte ale epocii. Dintre povestirile aparute, remarcăm în special: „Ploaia albă” de D. R. Popescu („Steaua”), „O canisă cu apă” de Eugen Barbu („Viața românească”), „Păpusa” de Fănuș Neagu („Luceafărul”) și „Noaptea” de N. Velcea („Gazeta Literară”).

Remarcăm la D. R. Popescu („Ploaia albă”) cuprinsă de a întni cu exactitate realitatea fărâncă, are a creu caracter de bine înțelegătoare cum se arată și într-un articol recent publicat. Imaginea satului (ceoni) este se potrece după împroprietărea țărănilor, în epoca de secolă constituie un fundal zguditor. Oamenii nu mai pot ieși din umbră la hora pentru că nu mai au putere. Sloji de fum, copii mănușă, lăutarii arși de captivitate de piine; femeile sînt consumate de boli, vitole costelug, hăpșile secrete. Imaga, soarela nu se ridică mai sus de orizont. Precipocrea secrete este aproape sonorizată. Satul pare a fi pus în carbonizat de incandescența satului. Oamenii sînt decivilizați, împinși spre holocaustul. E un leșin al foamei și căldurii care anihilează eroii activitate. Din această împietrire lenesă și tragică, se țese atmosfera obsedantă a povestirii. Spațiul și hotiile organizate de Chimil nu înțeleg în această ambianță rezistență voroasă. Intervensiile lui Pănușă apar de aceea eroice. Duraul calare pînă la organizația de partid judecând necesită un consum de energie sîntit cu ameli și fantezme. Lipsa de finalitate a unor acțiuni și nehotărârea în așteptarea sînt motivele de atmosferă creată în năvel. Fiecare personaj poartă cu sine pară povara toropului. Și potșul este împregnat parca de o melancolie destimantă.

Preocuparea pentru atmosferă și ralu ei în reconstituirea caracterizării personajelor apare în „Ploaia albă” de năvel lui Eugen Barbu „O canisă cu apă”. Interesul autorului pentru filozofic problema, oamenii care trăiesc drama de conștiință legate de biicul păpusa de năvela Giei dezincantându-se de fapt pentru gîndul său de răzătoare: „Ce-i închipuit? Într-o zi Eva Lela înfiorat. Ce-i închipuit? Sîrșit al încă odată și orbit de minie înepu s-o eroisă cu biicul. N-am pus eu să-l dea pe Biga afară! Apoi pleacă la presedintele cooperativei”. Din confruntarea sentimentelor cu con-

știința nouă se naște conflictul puternic al scrierii.

Cu „Noaptea” lui Nicolae Velcea analiza reușită sufletești cuprind alte nuanțe. Deosebită înțelegere al îngăvului și despre întăritura lor conștientă se scrie cu o ommie vioaisă tonică. Ca mîncîl frust al lui Lela face parca mai lesne transmisia sentimentelor. De aceea autorul alege adesea cite un element pitoresc, cu un accent de umor, ca să învîlne astfel stările sufletești prea întoșe: Vole se „ilumină” cînd se conduce seara pe Nona, judecările lui Spirică au o succesiune năveloasă odată cu revoluția dragostei etc. O gingăsie a sentimentelor se menține în această ambianță de robustețe.

Cele cîteva povestiri menționate relevă tendințe pozitive, de evlidențiat, în dezvoltarea prozei noastre, constituind un subiect interesant de cercetare pentru critica literară.

Sinziana POP

Literatură eroică

Cu deosebire productivă, autorul „Jurnalului de front” a publicat pînă acum nu mai puțin de zece volume, abordînd mai toate formele prozel, dar preferînd mai ales memorialistica, reportajul și năvela de aventuri. „Dintre sute de catarge” este, după „Ultima toamnă”, al doilea roman al lui Haralamb Zîncă, vîndînd în fabulație și în modalitatea compozițională mijloacele memorialistului dar marea alea ale scriitorului solțit de epica cu caracter palpant. Romanul evocă în tonalități adecuate un moment eroic din viața unei grupări de partizani în anul 1944. Trădăși înaintea îndeplinirii unei importante misiuni, grupul de partizani e nevoit — după o luptă tenace — să forțeze încercuirea, retrăgîndu-se din fața dușmanului prin codrii munților Moldovei. Retragerea se dovedește foarte anevoioasă, plină de primejdii la tot pasul, dar partizanii izbutesc însă pînă la urmă să ajungă — potrivit orădnului — la noua bază de acțiune, situată pe Ceahlău, unde așteaptă o nouă misiune în „lupta cea mare” din zilele Eliberării.

Scriitorul a știut să găsească formele potrivite nării unor asemenea fapte. Epica păstrează un ritm precipitat, jușos, tensiunea dramatică, mereu alimentată, nu se alterează pe parcurs, evoluția acțiunii abundă în răsturnări neașteptate, fraza e scurtă, precisă, amintind lacomismul limbajului militar și atmosfera — bine realizată — fiind aceea de front, de continuu înclăștare cu inamicul. În plus, procede specific romanului de aventuri colorează ferecit relatarea, sporind-i farmecul original. Se emit și se intercepțează mesaje cifrate, se folosec ambuscade și se apelează la stratașe ingenioase pentru surprinderea dușmanului, palpitante urmări nocturne alterează captivant cu dinamită și devalizări de trenuri sau incendierea unor depozite ale inamicului, fiind mereu trează, atenția lectorului. Nu trebuie să uităm însă că atmosfera „aventuroasă” are o riguroasă determinare social-politică.

Atenți la elementul epic, scriitorul s-a străduit să nu neglijeze nici factorul analitic. Eroii, militanți devotați ai partidului, surprinși mai ales în acțiune, își dezvăluie nu odată și universul sufletesc. Comportamentul individual în aceste împrejurări cuprins de dificultăți nu rămîie întotdeauna în discuție în conștiința personajului, chiar dacă e lipsit de amplitudinea reclamată. Astfel spus, Haralamb Zîncă s-a străduit să zugrăvească eroi care nu numai că se comportă, dar și gîndesc, meditează în chip comunist. E drept că nu de puține ori, strădania aceasta rămîne numai pe planul intenției, înțind după un vestmint viabil. Oricum, efortul scriitorului, chiar dacă numai parțial realizat, e lăudabil, iar cele câteva personaje mai izbutite în acest sens, se mențin ca izbini notabile în opera sa. Împune în primul rînd portretul lui Pavel. Muncitorul devenit comunist a cunoșcut în trecut, privășit și umilit, înfrînrea cu partidul muncitor în viața sa cucerirea dezlănțită. A îndeplinit numeroase sarcini de partid, a îndurat schingiuirile Siguranței conștientindu-se ca o personalitate tenace, de un mare echilibru interior, cu un calm caracteristic eroilor autentici. Viața este în concepția sa o luptă continuă, îndrăgîntă pentru triumful idealului comunist. Dar, urînd ostentativ și eroismul gratuit, Pavel comandantul grupului de partizani — știe să apere vechile oamenilor, preferînd tactica retragerii, unei lupte — cum cere Emil — aparent spectaculoasă dar inutilă. („Datoria mea de comandant este de a nu lăsa grupul să piară prostie... Revoluția o să aibă nevoie de cadre... de cadre călțite”). Un personaj interesant, chiar dacă atît de zgîrcit conturat, este și Filip, comunistul în acțiune, care înțelegerea psihologică le aflăm mult din descrierile atitudinii sale dinaintea acțiunii propriu zise a romanului. Ferecit împlinire însă prin actul său final: salvarea tovarășilor cu prețul suprem al propriei existențe. Atragătoare este și silueta lui Lică Mandolînă, adolescent romantic, cu o copilărie rînită de silinție și mizeria traiului în casa patronului, aspirînd spre puritate și îndăturată, dirz și ulmitor de matur în înfruntarea cu dușmanul. Un eroi de o mare frumusețe morală este actorul Valentin Prodan. Din păcate, scriitorul n-l creionează exclusiv numai prin apela la conduita sa trecută, pînă la împlinirea cu partidul. Întrigă îndeplinește un rol minor, cu totul șters, silind de autor să ducă o existență parcă însingurată, lipsită — cludat — de căldura prieteniei tovarășești, înțic chiar Pavel Tonea observă odată mustrător: „Valentin, mă gîndeam că totuși ne cunoaștem atît de puțin”. De altfel o carentă generală a romanului o constituie maniera aceasta a lui Haralamb Zîncă de a considera că abordarea prezentului este obligator legată de refacerea etapelor trecutului. Se apelează excesiv — aproape cu fiecare dintre eroi — la amintiri, incursiuni biografice, jurnale, retrospectiv și introspecție etc., etc. abuzul acuzînd ca întotdeauna manerismul supărător.

Există apoi în romanul lui Haralamb Zîncă o arecabilă doză de sentimentalism, de lirism nu întotdeauna de bună calitate. Eroii sînt aproape toți nostalgici, apelează spre visare și reverie, emotiv pînă la lacrimi, într-un ciudat coloziu cu obiectele neînșuflete (Lică dialoghează cu mandolina, locotenentul sovietic Vorobiov cu un tablou înfășșindu-l pe Ceohu), etc. scriitorul parcă repudînd programatic caracterelor dure, refractare sentimentalistului. Se recită de asemenea prea multe versuri populare, din Neculău, din Eminescu (într-un capitol, bineînțeles chiar la Copou și sub teiul poștelui), și se recurge nu odată nepotrivit la scene „fari” cu efecte cădute, vizînd în ultima analiză tot lirismul acesta oarecum lacrimos. Dar, să nu uităm că scriitorul dovedește reală aplicație în surprinderea mișcării sufletești a adolescenților, cu gingășile și dorurile virstei, cu iubirile neîmpărțite și aspirația spre puritate — probată pil-duritor în portretele bine înțuite ale lui Victor, Lică, Filip (în adolescență), Vorobiov, Valentin. Or, în acest caz înclinarea scriitorului spre lirism îl servește exemplar, realizînd efecte memorabile.

Roman despre rezistența antifascistă a comunistilor din țara noastră, dovedind o atracție pricepută spre eroic și dramatic (în acest sens scena iadului îndurat de Valentin în trenurile morții de la Iași, realizată cu o sobrietate, e elocvent), cu certe calități în crearea atmosferei specifice episoadelor palpitate, cu o epică în general bine condusă, „Dintre sute de catarge” adăugă o realizare notabilă în scriisul lui Haralamb Zîncă.

Z. ORNEA

GRONICA Literară

esi roman de debut, „Balul intelectualilor” ridică unele probleme de interes mai general. Se desfășoară asem cum o discuție în presă asupra evoluției prozei de întindere și în confruntarea de opinii existentă, volumul lui Ștefan Luca aduce câteva argumente la ordinea zilei. Să ne explicăm.

După lectura „Balului intelectualilor” constatăm că întru scriitor și-a realizat intențiile. De obicei o asemenea apreciere sînt cam risicant, în contradicție cu prudența obișnuită a criticii, de aceea spre a nu deruta pe cititor, ne grăbim să adăugăm că ea nu constituie integral o laudă.

Subiectul romanului se concentrează într-o singură noapte, noaptea balului. Într-un orășel ardelen, doi ani după eliberare, balul tradițional mai stringe încă în tășătrii caracteristice, unde lungi perioade de timp. În aparență se păstrează încă rînduieile consacrate, cu ierariile locale, întrefiute chiar în veselia petrecerii. Dar dislocările adînci petrecute în viața socială răzbat la suprafață, unele devenind perfect vizibile abia în noaptea de pomînă a balului. Uzînd de acest pretext, Ștefan Luca compune o frescă a grupului de oameni, desemnăți cu numele de clase. Bineînțeles reconstituirea de dimensiuni ample are un loc de înțensitate. Este vorba aici de perspectivă pe care o capătă o figură specifică, figura intelectualului. Se electuează o viguroasă denunțare a împotșirii promovată de burghezie, dezvăluindu-se esența retrogradă, lăsa, înșelătoare a falsilor intelectuali.

Căci intelectual adevărat și primarului Ghimbăveanu, destul de obuz și Biris, proprietarul unui atelier de pantofări. Printre profesorii de liceu invitați la bal, se zugrăvesc cu predilecție de autor se ală și intelectuali autentici, colposi în însă de mizerie și de apatie, înșelîri de contact cu mediul cupid. Ce atitudine trebuie să adopte față de acest conglomerat uman comunistii cei care au inițiativa transformării lor în viața orășelului?

se gudură, mișcăre. Tunetul și trăsnetul nu s-o croite pentru el.” Ștefan Luca e împins spre melancolizate, voință să cuprindă în aria de cercetare ei mai multe date. La lăura năi nu personaj, i se face un portret amănunțit, se amintesc antecedentele biografice, se face și alte incursiuni suplimentare. Familia Marian este urmărită din epoci îndepărtate, istorisindu-se copilăria tatălui și a mamei, prima perioadă a căsătoriei.

Nici o categorie socială nu scapă analizei. Veleitățile de cronice ale lui Șt. Luca sînt neșioase și un detaliu înregistrate anumite gesturi, expresii, atitudini, ele sînt apoi redate, sprijinînd concluzia de ansamblu. Revin notațiile cu însușiri sintetice: „Capul brun, frumos, cu păr lucios, dat pe spate, profilul caracteristic Mărienilor”. Se menționează, cu repetații ulterioare, imaginea de bătrînețe și anacronism a casei Mărienilor unde, în odăia de mijloc, la fîșcare pînă tremurî pe o masă și se clatină mobilă, unde nănele sînt așezate într-un dulap cu lemnul răscop și cu ușa prinsă de un cui indoi. Caracterizările personajelor au o anumite pregnanță, decisa de un amănunț prezentat sugestiv. De pildă, portretul unui profesor al liceului: „Și lăsașe cioc, umbra vespică în haine negre și, fiind pînărua de importanta lui și-a specialității sale, acest roman o linie de cumințenie artistică, o expunere prea corectă.”

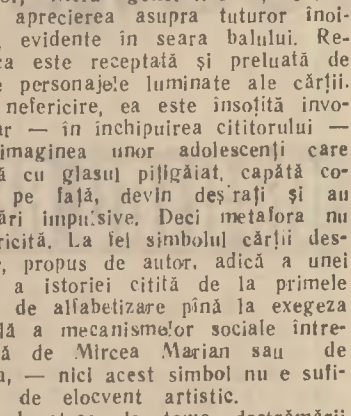
Ne-ar fi bucurat să găsim poate mai multe stîngăcii de finețere dar care să indice în același timp o aspirație mai vastă, mai temerară. Căci prezența bine proporționată a vieții unui orășel ardelenesc, într-o perioadă asemănătoare cu cea reletată în „Sărindul” lui Titus Popovici nu oară, nu mai înseamnă o nouitate pentru literatură. Așadar ne nemul-

țumește caracterul limitat al pretențiilor autorului. Din perspectiva de relatare a autorului, descrierea evenimentelor are adesea un aspect ilustrativ, contabilicesc. Altmă, despre preocupările serioase ale fostelor nobilități locale și despre avaturile amoroase ale fiicelor acestora. Descrierea patimilor sordide nu e bi-civilită însă de un patos mai înalt, patosul satirei. Altmă despre existența chinată a unor intelectuali veritabili, supuși sicanelor burgheziei, despre efortul unor muncitori, de a înfrîna umilințele propitendadei. Desigur, Achiune romanului nu e alimentată de un patos mai înalt, patosul tragicului. Lipsite sînt de transfigurare a notației, fie el chiar nostalgic sau melancolic în cazul înfățișării soartei rătăcitor. Nu se de-

scrie de la imaginea elevilor care, aprinși de noile avînturi nu mai ascultă docil povelle rugămintele ale dascălilor, Mera generalizează, extinzînd precizarea asupra tuturor înviorilor, evidente în seara balului. Remarcă este receptivă și prelată de toate personajele luminate ale cărții. Din nefericire, ea este însoțită involuntar — în inchipuirea cititorului — de imaginea unor adolescenți care odată cu glasul pilgîrînt, capătă corșuri pe față, devin desraji și ai mișcării impulsive. Deci metafora nu e ferecită. La fel simbolul cărții deschise, propus de autor, adică a unei cărți a istoriei citită de la primele lecții de alfabetizare pînă la exegza subtilă a mecanismelor sociale întreprinse de Mircea Marian sau de Mera, — nici acest simbol nu e suficient de elocvent artistic.

Fiind atras de tema destrămării tradiționalelor forme de existență, e firesc ca Ștefan Luca să sîrșie asupra raporturilor între părinți și copii și aici faptelor li se conferă o turnură de simbol. În fața atitudinii mai conservatoare, unorii plaudă a părinților și care este o reminiscență a capitulărilor jalnice din

Pornind de la imaginea elevilor care, aprinși de noile avînturi nu mai ascultă docil povelle rugămintele ale dascălilor, Mera generalizează, extinzînd precizarea asupra tuturor înviorilor, evidente în seara balului. Remarcă este receptivă și prelată de toate personajele luminate ale cărții. Din nefericire, ea este însoțită involuntar — în inchipuirea cititorului — de imaginea unor adolescenți care odată cu glasul pilgîrînt, capătă corșuri pe față, devin desraji și ai mișcării impulsive. Deci metafora nu e ferecită. La fel simbolul cărții deschise, propus de autor, adică a unei cărți a istoriei citită de la primele lecții de alfabetizare pînă la exegza subtilă a mecanismelor sociale întreprinse de Mircea Marian sau de Mera, — nici acest simbol nu e suficient de elocvent artistic.

Un nou volum de versuri în librării

Ea seamnă cu mine: Nu tu! Ai putut-o iubi? Nu minți! Să nu înfrănești! Ce nepotrivit a fost, săracă, mama!”

Cîteva observații cu privire la reliefa pe prim plan a unor personaje. Dacă lumea probabilă este delință expresiv, în granițele strimț stabilite mai sus, figurile oamenilor noi, cele cărora li se acordă un rol preponderant nu posedă un contur foarte distinct. Ca personajele hotărâte în un oraș, autorul se retrădește de partid Domșa se bucură de o atenție specială. Împune certitudinea comportării sale, determinată de maturitatea experienței politice. În alara unor momente bine surprinse, Ștefan Luca abuzează însă în descrierea acestui personaj de clișee. În genere, Domșa este recomandat prin aprecierea altor eroi: „E un om de o forță rar înțimă, Mir-am dat seama de asta chiar în cursul pescuitului nostru. Întrînd într-o groapă săpată de cărușii care scot pietriș, m-a ridicat ca pe-un copoi”. Mai departe: „Și mai avea o calitate. Nu uita niciodată pe unde a umblat. Să fi fost cele mai încurcate străzi, casa cea mai neînsemnată, el se orienta perfect, fără greș”. Cu mai mult discernămint, autorul ar fi observat că din acest unghi de vedere, comunistul Domșa nu poate fi caracterizat prea pînărnozător. Totuși el continuă investigația folosind același intermediar. Aproape de final, se constată de fapt, că Domșa nu are încă o identitate dezlășită. Și la o întrebare în acest sens, se dă răspunsul edificator: — „Cum să-l spun, Mircea. Domșa-j un om. Poți să te bizuie pe el, l-un om!”

Din prilejul caracterului de frescă, autorul se simte tentat unorii de soluții artistice stridente. În forme miniaturale, destinul familiei Marian condensează destinul întregii societăți ardelen. Fiindcă în acest canal numeros toate categoriile și opiniile sociale au cite un reprezentant, Bătrînul funcionar Marian, provenit din păturile mijlocii, adept al unor norme de viață patriarhală, conservatoare este de fapt un om onest încă nelămurit. Dintre copii: Grigore este un muncitor conștient, Sandu și Olimpia intelectuali de clasă, proflori cu nuanțe, Sandu fiind încă recuperabil, Mircea un savant perspicace. Cele trei fete Valențina, Molania, Dorina esprimă diverse stadii ale femeii înaintea și după căsătorie, după mentalitatea acestor pături mijlocii.

De ce am strănut asupra unor înegalități în romanul lui Șt. Luca? Fiindcă discuția despre caracterul documentar, de frescă al unor romane, are un interes actual. Semnalăm aceste aspecte cu dorința de a evidenția tendințele pozitive și negative ale unei modalități culturale în proza noastră.

S. DAMIAN

STEFAN LUCA Balul intelectualilor ROMANIA

Din aceleași porniri de cronice seara balului este zugrăvită, etapă cu etapă, reproducîndu-se și frinturor ar fi observat că din acest unghi de vedere, comunistul Domșa nu poate fi caracterizat prea pînărnozător. Totuși el continuă investigația folosind același intermediar. Aproape de final, se constată de fapt, că Domșa nu are încă o identitate dezlășită. Și la o întrebare în acest sens, se dă răspunsul edificator: — „Cum să-l spun, Mircea. Domșa-j un om. Poți să te bizuie pe el, l-un om!”

ȘTIINȚA ȘI LITERATURA

În ultimii ani, sub titlul acesta aparov pasnic, au avut loc în diferite țări, disputate aprinse în legătură cu dezvoltarea științelor și a artei în epoca noastră, a utilității sau inutilității artei, polemici cu caracter unecor climatizator: „Știința sau arta?”

De data aceasta, sub titlul de față, redacția noastră a organizat o discuție cu profesori, asistenți și studenți ai Facultății de Fizico-Matematică de la Universitatea C. I. Parhon din București în legătură cu locul pe care îl ocupă literatura, în deosebit literatura contemporană română, în preocupările viitorilor oameni de știință, cercetători pe tărîmul disciplinelor exacte, și în legătură cu exigențele intelectuale de formare științifică față de literatura contemporană.

Mi se pare firesc, de la început, să vi-o prezentăm pe participanții la discuție, așa cum au ținut ei înșiși să se prezinte:

Unii oameni, — au arătat clișiva studenți și asistenți —, își imaginează — și „civildinam” aceasta este cu mult orner descrisă în cărțile de literatură — că dacă se adună la un loc clișiva matematicieni sau fizicieni, își vorbesc numai în x și y, în ecuații și în integrale; literatura rămîne și între matematicieni un mijloc de comunicare și matematicienii discută și el despre muzică, despre cărți, despre filme cu pasiunea și interesul cu care discută toți oamenii.

Pe mine literatura m-a preocupat întotdeauna paralel cu matematica, a spus tov. BUDIN CONSTANTIN, student în anul III. Particip la activitatea cercetărilor științifice de la Casa de cultură „Grigore Preotescu” cîtec, îmi plac dintre scriitorii tineri Titus Popovici, Francisc Munteanu, îmi plac foarte mult versurile lui Nicolae Labis.

Obiectele mele la unele cărți pot veni și din specificul specialității mele, al științelor exacte, cred însă că acesta nu este un păcat.

Omul de știință judecă conform legilor logicii și exactității. Lueraul acesta nu înseamnă că omul de ști-

ință este insensibil la artă. Dimpotrivă, exactitatea imaginilor nu poate să nu-l impresioneze. El încearcă însă să arbitreze, să aproximeze. Se scriu versuri despre cer și stele. Fără clișiva reprezentări exacte despre spațiu, despre dimensiuni, este greu să supereze cititorului conținutul ceea nou. Cititorul va recunoaște cel mult tensiunea în care se afla autorul cînd a scris versurile, dar îi va cere să se întoarcă asupra lor și să le revadă cu echilibrul logic. Pasiunea și logica nu se exclud.

Tovarășă DOGARU VIORICA absolventă:

— Eu, cînd privesc la lună, nu mă gândesc la ce-am învățat la astronomie și fizică. În intuiția artistică genială a lui Eminescu — amintînd de „Imperiuul unei raze” — are asupra mea cel puțin tot atîta forță cît cunoștințele exacte despre univers.

Cred că literații nu trebuie să fie lipsiți de cultură științifică, dar și un om de știință care nu cunoaște și nu iubeste arta e sărac.

FLORESCU ILARIE, absolvent:

— Se duc discuții despre utilitatea sau inutilitatea literaturii. Am urmărit lucrările de atitudine ale lui Ehrenburg. Poate pînă una alta fiecare om trebuie să rezolve pentru sine în ce măsură are nevoie de artă pentru cunoaștere, pentru viață. Deocîndă eu pot spune doar că îmi place literatura. Urmăresc ceea ce se scrie, îmi place poezia. Despre Nicolae Labis ar trebui să vorbesc aparte. Pe Labis îl cunoaștem toți.

Dintre poezii care scriu acum, îi urmăresc cu plăcere pe Nichita Stănescu și Ilie Constantin. Am mult respect pentru talentul lui A. E. Baconsky. Păcat că nu scrie poeme mai strîns legate de viață. În ultimul timp, am impresia, s-a retras într-un fel de poezie de „cameră”.

Urmăresc proza contemporană. Nu știu dacă v-a interesa să spun aici numele scriitorilor care îmi plac;

ANCHETA-REPORTAJ

dintre cărțile scriitorilor din generația mai tînăra mi-au plăcut „Groapa” lui Eugen Barbu, „Obsesia” de Ioan Grigorescu. Îmi plac reportajele lui Radu Cosasu, îmi place Traian Coșovei. În general însă preferințele mele înclină spre scriitorii mai vîrstnici, și poeții și prozatorii.

tovarășul ION CUCULESCU, asistent:

— Cred că utilitatea artei pentru fiecare om în parte nu se recunoaște imediat, sau poate nu știm noi s-o evidențiem. Asta vine și din faptul că nu tei în mînd o carte ca să găsești imediat un răspuns concret, o rezolvare promptă la o problemă sau alta de viață. Cauți însă personalități și de aici o cerință legată de literatură: un scriitor care „face oameni” trebuie să știe să propună exemple etice. Dacă eroiul cărții este cu adevărat o personalitate, în tot ceea ce face el găsești răspunsuri — fie și indirecte — la problemele cele mai diferite.

Tovarășul profesor N. THEODORESCU, decanul facultății de fizico-matematică, membru corespondent al Academiei R.P.R.:

— Ar trebui să se scrie mai mult literatură nu pe conflicte mîdruite ci, într-adevăr cărți despre mari personalități: despre revoluționari, despre oameni de artă, despre oameni de știință. Cred că nu greșesc — nici unul dintre scriitorii noștri n-a scris despre un om de știință. Despre edu-

cațiile lui, despre procesul de formare, despre succesele și căderile lui. Despre pasiunea pentru știință, despre condițiile pe care le oferă astăzi societății. Scriitorilor trebuie să le fie aprăgint un asemenea om, chiar dacă nu-i utor să scrie despre el.

Ne-a preocupat în mod firesc și problema îndrumării continue în lectură a studenților de la fizico-matematică. În legătură cu aceasta, a făcut clișiva observații tov. Roșca Lucia, studentă în anul III.

— Eu mă scotesc — a spus dînsa — printre cititorii neliniștiți și cred că sintem mai mulți. Nu-avem curaj să începem să citim o carte — pînă nu avem confirmarea cuiva că este bună. Timp nu avem prea mult, așa că preferăm să citim literatură „în-cercetată”. În felul acesta nu-mi dăruie că citim foarte puține cărți ale scriitorilor tineri. Ar fi bine dacă în „Viața studentescă” sau în alte reviste ni s-ar recomanda mai aprofundat și convingător cărți bune pe care să le citim. Altfel se întîmplă să te înșeli și-ți pare foarte rău pe urmă. Mie mi-a căzut în mîna cartea „Povești despre oameni și muzică” de I. Hristea. Este o culegere de povestioare slabe, simpliste. Mi-a părut rău nu numai că am citit cartea, ci și că a apărut.

(Tov. profesor N. Theodorescu, decanul facultății de fizico-matematică, își susține studentii: „E o compoziție de școlar. Eu am părăsit-o pe undeva, pe la jumătate”).

Ni se pare justificată nevoia de orientare, de îndrumare a cititorului printre numărul destul de mare de cărți care apar. În privința aceasta, și „Gazeta literară”, și „Luceafărul”, și „Știința tineretului”, și „Viața studentescă”, și alte publicații pot fi de folos studenților, recomandînd-

Are un ochi aproape mai bun decît al meu.

— V-ați dezvoltat grozav, zisei eu privind construcțiile. Acum zece ani nu era aici decît un cîmp pustiu. Îmi aduc aminte că atunci n-aveamî nimic în săt, nici camioane, nici baie, nici cîmin, nimic, nimic.

— Măstăruie de la moșierime, rise Mureșan, cu umor.

Și zîmbetul acesta mă apropie dintr-odată de el. Și îmi păru rău că nu întrezărisem acest zîmbet și-l văzusem pe Mureșan foarte abstract. Ca să-l cunosc mai bine îl rugai să-mi permită să-l vizitez locuința, să vad ce avea în casă mă interesa. Văzusem să mai stau de vorbă cu el și îmi păru rău că pînă acum fusesem cam plictisit și nu căutasem să vorbesc cu el de la inimă la inimă, și mă mulțumisem doar să-l ascult profesional. Nu rupsesem distanța dintre ziarist și cel observat. Eu fusesem oficial, și îmi păru rău. Și mă jurai să nu mai flu niciodată ziarist, să nu mai cer date reale statistice, și să nu mai mă plimb niciodată printre oameni, ca gîndurile mele. Trebuia să le cunosc pe ale lor, aceasta era principal.

— Trecurăm pe lingă o fîntînă cu cumpănă și mi se făcu deodată sete. Vreui să scot apă, dar Mureșan mă opri:

— Apa nu e bună...
— De ce?
— Cînd vine clișiva pe la tine, nu-l bine să-l lași să bea apa înainte... Așa se obișnuiește la noi.

Întăram în curtea lui. Avea, în dreapta o fîntînă cu cumpănă. Fiecare om avea aici în săt fîntîna lui, în băcăria. Ne îndăpăna o femeie bine îmbrăcată, cu ochii negri, mari, cu părul împletit în cozi grele, blonde.

— Nevastă-mea, zise Mureșan, apoi mă prezintă și pe mine.

— Potliți înăuntru, ne zîmbi femeia.

Întăram. Trecurăm prin toate camerele. Fusesi încîntat. Mureșan puse o masă în tîndă, și aduse trei scaune. — Înăuntru e zăpușeală, zise.

Și atunci, privind spre grădina, într-un cui, lingă colțul casei, deasupra beciului, printre bice și ale văzui o umbrelă ruptă, ferleată, decolorată. Fresării. Mă apropiat de ea și observai mînerul de os în formă de cap de ciine.

— De unde aveți atîtea bice? Întăream pe Mureșan, să nu observe că priveam de fapt umbrela.

— Tata a fost vîcar, zise Mureșan. Sint ale lui, le păstrez. A fost om sărac, n-avea ce mîncea și oamenii nu-i mai ziceau pe nume, parca îl uitaseră numele, parca n-avea nume. Li ziceau Roșcovă.

Fîntîna stătea nemîșcată, în curte, cu virful cumpenii în sus, alb. O vrăbie se așezase chiar pe virful cumpenii. Ploaia trecuse de mult. Nu-l întăream pe Mureșan cum de ridicase carul acela pe umeri, știam că n-o să-i placă și nu voiam să-l supăr. Îmi pipăii instinctiv fotografia din buzunar, făcîndă acum zece ani. Mureșan încarunțase ușor și avea ochii limpezi. Și nu semana de loc cu Ion al lui Roșcovă. Totuși, nu mă putui stăpîni și-l întăream:

— Dar asta ce e?
— O umbrelă de soare.

— A luat-o de la boieroaică, interveni femeia, punînd pe masă o sticlă cu vin. E o poveste, rise femeia.

Mureșan îmi întînsu un pahar și schimbă vorba. Zise doar alți:

— Mie nu-mi place să-mi amintesc de ce a fost.

Vorbirăm despre recoltă. Nevasta aranjîndu-și coziile blonde, ne lăsa singuri. Avea de lucru. Din cînd în cînd, eu priveam umbrela decolorată. Spre seară Toporișca venea să-l chema pe Mureșan la grajduri. O vacă se îmbolnăvise, nu mîncea și tremura. Plecărăm tot trei. Soarele era roșu, la asfințit. Și eu înca nu criticam „Sporul popular”. Cînd îl deschișe Toporișca îmi spus:

— Mateianu țărăni a fost excepțional în meciul cu „Steagul Roșu”. Eu nu înțeleg de ce nu-l bagă în națională? El poate să joace inter dreapta, stînga, centru și half... L-am văzut jucînd de două ori... E blond... Oare ce-o să facă „Știința” cu „Vodina” Novisad?

— Da, dar pentru asta vă trebuie oameni pricepuți, altfel se întîmplă multe greșeli...

— Toporișca are un ochi grozav, odată vede vaca, dacă e în călduri...

Dumitru RADU POPESCU

du-le cărți pe care aceștia ar trebui să le citească, recenzînd, revenînd asupra unor cărți, organizînd discuții. folosînd toate formele de popularizare a cărții.

Organizațiile de U.T.M. și împletit și cea de la fizico-matematică trebuie să-i ajute pe studenți nu numai să-i însușească profund materiile de specialitate, ci să-l îndrume în formarea lor intelectuală multilaterală, în cîștigarea cunoștințelor pe planuri multiple.

Tov. academiician profesor GRIGORE MOISIL a făcut clișiva aprecieri asupra profilului și preocupărilor intelectualelor tinerii de formație științifică în zilele noastre și în societatea tea noastră.

Intrebare: Avînd în vedere stadiul actual de dezvoltare a societății și a științelor, credeți că profilul omului de știință are un caracter diferit, este mai precis conturat decît înainte?

Răspuns: Cred că ar fi greu ca astăzi profilul intelectual și moral al omului de știință să nu fie mai precis conturat decît într-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat.

Numărul mare al oamenilor de știință, faptul că ei sint în multe țări produsul păturilor largi ale populației, faptul că în țările socialiste munca de creație științifică face parte din planul de stat și că oamenii de știință din aceste țări știu că munca lor de creație științifică servește construcției societății libere — toate acestea fac ca omul de știință să nu fie o excepție, ci să constituie o categorie de muncitori care nu numai că are interese identice cu cele ale celorlalte categorii de muncitori, dar are și un profil intelectual bine definit. Acest profil intelectual trebuie să reflecte trăsăturile generale ale caracterului muncitorului pe tărîm științific ca muncitor și, în speță, al intelectualului, dar, în același timp, trebuie să reflecte caracterul muncii sale de creație științifică. Ca atare creatorul de știință participă la toate activitățile general omenești, cum sint activitatea politică și obștească, cunoașterea operelor artistice de toate tipurile. Precum s-a constatat, studenții facultății de fizico-matematică au manifestat un interes pronunțat pentru operele muzicale. O astfel de dragoste a matematicienilor pentru muzică a mai fost și înainte remarcată. Explicația acestui fapt o las pe seama psihologilor.

Bineînțeles că matematicianul, ca tot omul, va fi și el iubitor de poezie și nu numai studentul care precum se știe e în etatea primului poeziei ci și matematicianul format, căruia frumusețile unui vers bine încheat și ca gînd și ca expresie nu-sînt străine.

Dar matematicianul va cădea ca, în felul în care autorul de romane reușește să-și explice unele aspecte ale vieții contemporane, să regăsească propria lui experiență amplificată prin faptul că a căpătat un caracter de universalitate.

Evident, aici mă alătur celor spuse de studenții noștri — dorim ca figura omului de știință să nu mai fie ridiculizată — fie chiar fără voie — sau absolutizată cum era pînă nu de mult.

Ar fi greu de susținut că romanțierii noștri au creat pînă acum personaje — oameni de știință, în care omul de știință să se regăsească.

Figura omului de știință a societății socialiste, om de știință preocupat de realizarea în munca sa de creație a acelor mari principii marxist-leniniste: unitatea dintre teorie și practică, încadrarea activității de creație științifică în munca clasei muncitoare pentru construirea socialismului, dezvoltarea științelor spre binele poporului și altele — datu un tip de eroi de roman pe care studenții facultății noastre ar vrea să-l gasească alături de alte tipuri de eroi pozitivi. Cred că la toate virstele și în tinerii scriitorii pot fi mai aproape de eroii lor tineri — viața omului de știință conține și alte probleme în care acesta nu încetează a avea caracterul creatorului de știință, dar care probleme nu sint din acelea tratate în publicațiile științifice.

Mărturisesc că și eu aș fi interesat să citesc un asemenea roman și că lectura lui m-ar ajuta, fără indoială, în munca mea pedagogică cu tineretele cadre.

Socotim aceste sugestii, cit și opiniile exprimate de cei care au participat la discuție prețioase și interesante pentru scriitorii. Prețioase pentru că ele scot în evidență trăsături și exigențe noi ale unui cititor contemporan cu literatura pe care o scriu astăzi scriitorii noștri.

Margareta ȘIPOȘ

Constantin ABALUȚA

Dau zorii mugur crud

Dau zorii mugur crud pe creanga dimineții, Văzduhul e o pinză întinsă-n care bate Ca într-o tamburină, cu degetele, dintul Și se aud ecourii întoarse, depărtate.

Lumina mă orbește, culorile se-nneacă Ca-n apa unui iezir în ochiul meu deschis, Din zări, știute astre, pe frunte o să-mi treacă Rotirea lor domoală cuprînsă doar în vis.

Asemeni unui reazem solar în univers, Nucleul din care pîia pornește și se sparge — Gîndirea mea, dă-n lături tot ce-o ținea la mers Și îmblînzește timpu-n spiralele ei large.

Dumitru RADU POPESCU

În biblioteca Facultății de fizico-matematică

Agrominim

Hambarul cerului descui Și grîu de stele risipește Pește ogorului sufleteșc Mănos, cum nici un altul nu-i.

„Voios, apoi — din holda plină Ștring soarele-nflorit în spic Și negurile-n drum despice, Cu versul semănd lumină.

Vania GHERGHINESCU

Intrecere

Un șepalet, o pinză cu subfîre Urzeală, o paletă de culori. În față, schele, site, muncitori Și valul, în pupile, de uimire.

Penelul tremurînd ca o aripă Cum filfîie cu stropul de carmin! Și în azur, pe limii ce depin Arcade, un tulpan se înfiripă.

Stringîndu-l ochiul pîlpîie aprins Căci depășindu-și propriul ecou Afară liber visul și-a împins Un alt contur uluitor și nou.

Ca să-l arate-n forma lui deplină Artistu-i zmulge tot ce ascunde: Mistrul sint flori, zidul grădina Și-o față cu tulpanul roșu ride-n ea.

Emil GIURGIUCA

Arcușul orașului

Văzduh și argînt Vibrează arcușul orașului Pe vioara timpelor. Sufletul arde ca rugul Pe toate schelele Pește care amurgul Rotește inelele soarelui, Pe bulevardele toate. Cu lunecări de mașini Printre curcubeie de vitrine-ncărcate. Sufletul meu arde ca rugul. Și cîntă sufletul meu Pentru comunistă ziuă ce vine, Cîntă sufletul meu Pentru frumusețe Și zborul dieșii spre înălțime.

Văzduh și argînt Vibrează arcușul orașului Pe vioara timpelor, Văzduh și argînt! În răcoarea de ierburi, În răcoarea din parcuri, Cu privirea la stele, Socotesc cît am cîntat peste zi, Și nizez cîte minuni au rămas de-nfăptuit.

Violeta ZAMFIRESCU

Dau zorii mugur crud

Dau zorii mugur crud pe creanga dimineții, Văzduhul e o pinză întinsă-n care bate Ca într-o tamburină, cu degetele, dintul Și se aud ecourii întoarse, depărtate.

Lumina mă orbește, culorile se-nneacă Ca-n apa unui iezir în ochiul meu deschis, Din zări, știute astre, pe frunte o să-mi treacă Rotirea lor domoală cuprînsă doar în vis.

Asemeni unui reazem solar în univers, Nucleul din care pîia pornește și se sparge — Gîndirea mea, dă-n lături tot ce-o ținea la mers Și îmblînzește timpu-n spiralele ei large.

Dumitru RADU POPESCU

În biblioteca Facultății de fizico-matematică

UMBRELA DE SOARE

(Urmare din pag. 1)

interesa nimic, o apucase palma bețiv. Nu-și îngrijea copiii, îi lăsa tînărași ca vai de ei. Nu muncia, lăsa pămîntul nelucrat... Bea, muneva, în-jura, se certa cu toată lumea... Și nu voia oamenii s-o primească în gospodărie. De ce să se încurce cu o nebuna, cu o ieneșă și o bețivă? Eu n-am uitat la copii: erau murdari și începuseră să se feroască de lume, să se lule printre gard, rușinați și subțiați. Și m-am gîndit și la viața mea. Și m-am gîndit bine, o lună de zile, la copiii văduvei. Și apoi am început bătaia, înții singur. Apoi am fost și alții de partea mea. Am pus problema să fie femeia primită în gospodărie...

Femeia era din sătul nostru, copiii erau din sătul nostru... O să-i dăm ei o muncă mai ușoară, la început... Da. Gospodăria trebuie să abă grijă de copii, am spus, dacă ea nu are. Trebuie să-i redăm societății, am spus, din unii au zîmbit cînd au auzit cuvintele astea. Da, așa era... Fîndea de nu-i redăm, peste clișiva ani lumea o să ne întăre: dar copiii aștia unde au trăit? În ce săt? În ce lume? În ce regim? De ce n-au încredere? De ce sint săbatic? De ce sint răi? De ce nu sint oameni de-varași? Datoria noastră era să-i aducem în rîndul oamenilor. Femeia era văduvă, necăjită. Cînd trăia bărbatul ei, Vasile, nu bea strap. Războiul i-a distrus viața. De ce să n-o aducem și pe ea în rîndul oamenilor? Oamenii trebuie recuperați, am citit eu într-un ziar. Trebuie să fie fericiți. Nu trebuie să ne luăm după ei, am zis eu, ei sint mulți nelămurii, trebuie să-i ajutăm. Și eu am fost nelămurit... Da, și am propus să fie trimiși frații Toporișca pe la școli, să învețe carte, să avenge oameni în gospodărie cu știința de carte... Și uite-i acum, joacă fotbal... Sint oameni de naștere.

Mi-am notat în carnele: frații Toporișca. Voiam să scriu și despre ei, cîndva, poate chiar în reportajul despre Bănică. Dar oare m-am întăreat, unde o fi-acum Ion al lui Roșcovă? O fi plecat din săt? Ce s-o fi întîmplat cu el? N-avea rost să-l întăreb pe Mureșan, poate s-o fi ciocnit și el cu Ion al lui Roșcovă. Și Mureșan îmi spusese deschiș că nu-i place să pomenească de trecut. Așa însonna că era dispus să-mi dea o mie de amănunte despre munca și realizările lor de azi. Ar fi fost interesant să știu ce s-a întîmplat cu Ion. L-am văzut în ziua aceea, după înmormîntare. Era nebarbierit și purta la subțioară un ciomag, iar în mina stîngă o umbrelă de soare, mică, de damă, roză. L-am fotografiat, nu de aproape, și aveam și acum fotografia, chiar la mine. O luasem dintr-o dată, să-l arăt lui Bănică. Roșcovă avea niște ochi aprigi, dușmănoși, îl privisem odată în ochi, fugăr.

— E bogat? l-am întăreat atunci pe Bănică.

— Taiică-său a fost vîcar... Aduna roșcove și mîncea... Și măciș apeduse, de pe cîmp. Și pe Ion l-a crescut tot cu roșcove... D-ala l-au poreclit oamenii pe vîcar Roșcovă...

Ion stătea în mijlocul drumului, țînțos, cu umbrela deschisă, să nu-l ardă soarele. Umbrela avea un mîner de os, în formă de cap de ciine.

— De unde are umbrela? l-am întăreat pe Bănică.

— De la improprietar... Cînd am împărțit pămîntul boieroaicilor, ea a fugit la București... S-a temut c-o să fie rascoala, ca în 1907... Atunci a ars aici un conac de-al boieroaicilor... Și bunicii lui Ion a murit atunci împușcat. A fugit boieroaica și Ion al lui Roșcovă a intrat în conac și s-a așezat pe divan, și a fumat o țigară boieroaică... Și s-a plimbat prin conac, dar n-a luat nimic, decît umbrela de soare a boieroaice... l-a plăcut

Desen de TIA PELTZ

umbrela și a luat-o. Și de atunci nu mi-a mai desparte de ea, nici iarna. Dacă plouă, el deschide umbrela, dacă ninge, el deschide umbrela de soare și fîlgiu că pe ea. Și el și tu în mijlocul drumului și zîmbești și nu-i pasă că-i ninge.

— Dar ciomag de ce poartă?
— Să nu-l muște cîinii, zice el. Dar e bătaș, l-a intrat în cap că sintem tot ca pe vremuri: cine are boala mai grea, ala e stăpîn. Așa-e, Ioane?

— Ce? se răsi Ion al lui Roșcovă. — Cine are boala mare, e stăpîn. — Hai sietir, bă, zise Ion. Era frunos, și așa, nebarbierit și scribos. Inalt, bine făcut, osos. Îl priveam și eram sigur că pulea ridică în spate un car. De-aițel, așa se spunea despre el că ridicase un car pe umeri.

— Stai la umbră, Ioane, sub umbrelă?
— Stau.
— Și e bine? îl întărea Bănică.
— E bine.

— Era loc gol sub umbrelă, l-ai apucat tu acum. Mai trebuie să prînzî osînză.

— Hai sietir, zise Ion. Fac ce vreau. Acum a venit și vremea noastră! A venit vremea săracilor! Fac ce vreau!

— Vrei să te-imbogățești? Să te propocosești?
— Păi nu?
— Pe-ai allora, c-așa e bogăția, unu o face și altu o are...

— Bă, Bănică, tu ești prost! Nu-s boierii la pămînt? Sint. Ei, acum e vremea noastră, bă!

— Da, stai la umbră, nu faci nimic. Sub umbrelă și cu ciomagul la subțioară. Ce-ți pasă! Să traga alții în jug pentru tine. Tu te înșori cu cloară.

— Vezi să nu te fac prostie, Bănică.
— Stai sub umbrelă, și alții să muncescă pentru tine, să stea în soare pentru tine și să se opintescă!

— Bă, cine e deștept, el și eu sint...

Gîndurile lui Gusui

Recolta de grâu n-a fost încă ridicată — și au început pregătirile pentru recolta de porumb-silos din acest an

Munci și zile

In duminica aceea, colectivității din regiunea București au avut un prilej de deosebită bucurie. Fiecare dintre ei s-a simțit personal feliicitat în cuvintele tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej, din raportul prezentat la recenta plenară a C. C. al P. M. R.

Iar luni, a doua zi după ce-au ascultat raportul la radu sau l-au citit în ziar, la gospodăria agricolă colectivă „Nicolae Bălcescu” din Adunații-Copăceeni, regiunea București, s-au prezentat la lucru cu o sută de oameni mai mult decît sîmbătă.

NOTE DE PE FRONTUL CAMPANIEI AGRICOLE

„16 iunie 1961
Dimineața
Mă deplasez în cadrul brigăzii nr. 3 (colectiva N. Bălcescu), unde urmaresc:

- întreținerea culturilor
- dacă suprafața este complet arată pentru cultura dublă
- situația întreținerii viilor
- stadiul de participare al oamenilor la muncă

După masă
Mă ocup de socotitorii de la brigada 7 și 8, unde voi verifica felul în care se poartă zielele muncii ale brațelor care au participat în cursul zilei respective.

Particip la ședința biroului de partid, unde se analizează stadiul întreținerii culturilor”.

RECOLTA

(Urmare din pag. 1)

într-o capcană semicirculară de nisip, fincul păsărilor albe ce-si ascund ființa în malurile pustii de lut și boarea sărată aruncată dinspre larg.

Paradisul din miazăzi este stăpînit de oameni harnici, tăcuți, cinstiți și respectuoși, cu fețe sănătoase de patriarhi ai câmpului. Ei știu cum să mărturiseze, pescari și-a muncitorii. De la o vreme însă, negrele toaleana imbelugate cu vegetale rare intr-un finut ars prea mult de soare mi-au mîlîrit bănuiala că în timpul liber ei se îndelețească și cu grădinarie, întrucît migăloasă, cerind vreme și ocupă.

Și-acum iată și oceanul galben de cereale, gata să înghită parca auzecarea mîrnată unde ne adăpostim cam două luni pe an. Într-o noapte am auzit pași, prin curte și i-am văzut pe Irlan, minutorul năvoadelor, încălebind bicicleta.

— Unde mergi la ora asta? I-am întrebat, crezînd că a banc de scrumbii a umplut pazele asferme de dimineață în mare.

— Stringen recolta — mi s-a răspuns. E bătaie mare, Sîntem în întrecere cu Limanul!

Comuna colectivizată lăsase undița și în echipe, pe răcoare, ieșise la cîmp să strîngă ceea ce fusese semănat mai demult. Și deodată mi-am amintit de fotor-grafiile din ziare, simțînd cum totul se anină ca la cinematograful Femei și lucrării agricole între munți de grâu freier, un exlaz colectiv în fața muncii record, rezultat al unei cifre bine strunite, ajutate de nașini nemai-pomenite de culcs, toate la un loc: datele unei bătaii anuale, numite poetic bătaia recoltei. Fiind în vacanță încurcaserăm trimstrăde. Aici brațele nu se odihnesc mai ales varte.

Orele de noapte nededicată mării însemnau cîte o pline mare pe masa lăcăruia zilnic, însemnau beșugul podului plin. Comuna, utatenă să vă spun, trăgea bine, cu electrică, cu arăgă și radio, cu mobilă de la Comlești și lăra tradiționala saltea de paie, pusă demult pe loc.

Iată de ce înflegînd în mic grăia pentru rodul cîmpurilor și graba arzătoare a depozitării lui în hambare, am văzut în fotor-grafiile din ziare primul act al buneii stări generale. Marcu lăfundiard, poporul, își strînge în aceste zile gobinzile sudorii. E un ceas de slavă ce trebuie cotsemnat. Să ne ștergem frunțile și să răsulăm puțin. Sacul e plin.

Eugen BARBU

lui nu l-a mai rămas destul de recoltat.

— Prea puțin pentru „viteza zilnică de înaintare” a mașinii. Și mașina-i tare bună. Fabricată la „Semănătore”. O am în primire de astă primăvară. Pînă acum, nici o defecțiune. Bun înțeles, contează și întreținerea zilnică: o verificare, o gresuz. Fac treburi astea de cu seară, să nu tromsim nicu clipă de dimineață. Uneori, peste zi, îl scot sîtele afară și de două ori, numai să iasă grîul foarte curat. La urma urmei, sint și eu colectivist. Și soția, bun înțeles. Știu că grîul pe care-l recoltiez eu, e pentru sîntînță. Mă ajută și minutorii de saci. Am făcut instructaj cu ei. A fost în control, pe-aci, mai zielele trecute și instructorul de partid.

Nu mai are astîmpăr. Își șterge

„După Dobrogea, complet colectivizată încă din 1957, a doua regiune complet colectivizată este regiunea București... Permiteți-mi, tovarăși, ca, de la această înaltă tribună, să felicit în numele Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român pe țărani din regiunea București care au mers cu încredere pe calea arătată de partid, calea agriculturii socialiste”.

(Din raportul tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej asupra mersului independenții Direcției Congresului al III-lea al partidului privind construirea socializării la sate și dezvoltarea agriculturii).

cu dosul palmei fruntea nădușită, parca într-adins cu săi zărim noi sîrena tatuată pe braț. Sare apoi pe combină și plin de grijă cîrmeste: nu vrea să calce cumva grîul. Și-a regăsit aerul important al căpitanului de cursă lungă. Totul pledează la el pentru comparația noastră: sîrena tatuată pe braț, expresia încordată, privirea aruncată spre orizont. Numai valurile, capricioase, sint aici auri.

Trecînd a doua zi prin sat, o zărim peste uluce pe nevastă-sa, Ecaterina. Calcă rîfu în ogradă. Netezește tocmă o cămasă bărbătească, albă, scrobîită. Pregătește schimburi curate, să alba Gheorghe al ei cînd o isprăvi campania.

Dimineața. E nuntă n sat. Dar și ședința la Sfatul Popular. De partid, un activist al raionului de partid, instructorul Aurel Enache, secretarul de partid, președinții de sfat popular și președinții colectivilor

Ampluarea temei și construcția romanului

(Urmare din pag. 1)

se prezintă într-o formă structural nouă și superioară celei anterioare, la rîndul său valoroasă. Dar în noua variantă, preocuparea lui Galan pentru profilul eroilor sau al masei, pentru relevarea dramului unor clase, a dat naștere la anumite lungimi, care stîmberesc pe cititor. Mai întii o vorba despre momentele cînd țărani așteaptă în ger venirea boierului ca să discute cu ei venițiile pentru muncile de primăvară; apoi despre pasajele din final în care este înfățișată ascensiunea elementelor burgheziei, în special a lui Zvozigteanu, proprietarul atelierului de frîngării care va deveni puternic fabricant.

Pricepterea lui Galan de a construi romane nu poate fi pusă în discuție: nici capacitatea lui de a zugrăvi oamenii vii. Astfel că și aici, nu e vorba despre lipsă de îndeminare, ci de o insistare disproportionată asupra unor modalități de a crea atmosfera în primul caz și de a realiza psihologia personajului în al doilea. Condensarea acestor momente ar fi fost în favoarea cărții. Repetiția în sine nu e de respins. Nici emulnarea, puzarea în parolă a situațiilor. „Zori răbărilor” există o amplă „repetiție”, ca să-l spunem astfel, ceea ce realizează prin povestea diferiților țărani care încearcă, fiecare în felul său propriu, să-și rezolve problema pămîntului,

ra secretul lui și singurului cu care îl mai stăpîn, și nu se înțepărea să scrie cîinele pe care îl numise așa — în urma altor cîini pe care îi numise la fel — după ce Virlan, administratorul comunei îl bătu cu stînghia gardului în creștel și-l trîntise la pămînt și prăvălise pe o scară peste el și se urcase pe ea jucîndu-se cu un apucat burta, și sîrba și pompetească și toate celelalte pe care pînă atunci le simțise doar în tălpi, iar acum le simțea în saie, pe spinare, pe grumaz, pe creștel, pe sus și în jos, după cum dom-Virlan îi juca la deal sau la vale, bălînd pe călcii sau pe viri, sorbi-l-ar puflu, că de acolo l-a tras scribură și coasa rîpă și toate celelalte, iar cîinele Virlan cîntele îi împădășea tot pentru că dușul știa să tacă, și dacă nu lătra doar, și nimeni nu-l putea înțelege afară doar de el, care-și rîdea în barbă, pentru că n-avea cum să-l dea de gol cîinele, pentru că nimeni nu înțelegea lătratul, doar el, care pricepe graiul ierbi și muzica grețurilor și ce e în capul lui Virlan administratorul, care nu mai are aducător, fiindcă nici boierul nu mai era boier, iar el, ca să nu uite bătaia și cine l-o trăsese și dăduse numele Virlan, lui Virlan cîinele, care acum sta în coadă și aștepta să spună Gusui ceva, pentru că îi era stăpîn, și el îi dădea osul, căci în

lumea lor nu se făcuse încă dreptate și cîinele tot cîine era și avea stăpîn, și nu se plăcise undeva în minie pîndînd doar să fie trezită și nările dușului să aducelie iar în vînt miros de barbă răcolită și pămînt proaspăt săpat și om plecat departe fără să se urnească din loc. Căci om fusese ucis acolo în pădure și asta era țaina lui Gusui și a cîineului, iar cine s-o deslușească nu se găsea, pentru că nimeni nu știa cine să-l dîșnăiește pe Blîdă parnicul. Pînă una, alta, ciocnise împreună joacă și vorbește despre bucate. Chiar mirele și mireasa vorbesc despre seceriș și țereșii. Nu ține dragostea de seamă de „campanie”? Da' de unde? Parcă vezi mine nuntă mutată în cîmp. Mireasa, mirele, socru-mare, oaspeții, toți la lucru.

Există la Adunații-Copăceeni și colectivități care nu sînt parte la „campanie”? Așa pare să fie Preda Marin. Abia a venit așară acasă și mine pleacă iar. Unde? Ar fi trebuit să ghicim după înfîndurarea ce l se cîtește în ochi. Privirea lui vorbește despre ciudatele țaine ale firii, pe care brigadierul zootehnist al gospodăriei le-a pătruns de curînd, la „Centrul de însămînțări artificiale”, unde urmează cursul de calificare. E veche pasiunea lui pentru știință, cîndva a muncit ca sanitar. Dură e și-a găsit, deficitiv, drumul în viață. Camp țirziu, recunoaște omul trecut de prima tinerețe, dar adevărul este c-ar vrea să-și numere anii începînd cu ziua înfîntării colectivei. Asta s-a întîmplat abia cu un an în urmă. Iar rezultatele?

— Dacă vă vorbesc numai de ce mi-e mie acum la suflet, tot înștr destule: trei grajduri pentru cîte o sută de animale fiecare, 25 de scrofile aduse chiar miline de la Vidra, vaci de lapte și junci, 20 de vaci și 40 de junci pînă la sfîrșitul anului. Despre stupări v-ar putea vorbi Gheorghe Dancă. Lui îl e gîndul la cei 30 de stupi pe care colectiva vrea să-i cumpere de la „Apicola”. Despre vie și cele 40 hectare de via nobilă pe care le sădim în primăvară, s-ar găsi să vă vorbească mai mulți care se pricepe. Păcat că n-avem încă porci și nici păsări. Asta e-o lipsă a noastră, că „întreținerea” ce ne-ar costa?

Zootehnistul Preda Marin cade pe gînduri. Mîntea sa lucrează tot pentru binele colectivului. La Adunații-Copăceeni, nimeni nu stă de pomana în această perioadă. Iar omii se și pregătesc pentru viitoarele bătaii: creșterea sectorului zootehnic, apicol, viticol. Toate visurile lor sint cuprinse în recentul document de partid privind construirea socializării la sate și dezvoltarea agriculturii.

Mihai STOIAN

mult, pe Blîdă din ziua în care palma lui Blîdă se lipise cu dosul de ținea lui Lae care dăduse cu mîna după Gusui pentru că era zîmțit, și zîmțitul satului, iar Blîdă se mințise și-l zvîrlise cu o palmă pînă-n gard, unde Lae se încovoia ca o rufă peste uluca la rînd cu rufele babei Vela care ieșise în tîndă să vadă scandalul și se urlese cu palma la gură înmărînd rușele ce se înmîtușă cu una. Dar Gusui nu era zîmțit. Era doar singurat, de cînd îl văzuse în război pe dom-Virlan zîmțit la atac fără cap, cu capul uțiat în barbă, cu capul cu gînduri prăvălit în barbă, iar el sărînd înainte la atac, pentru că și lăra cap mergea, pentru că cei cu cap oricum îi pierd, și cînd se întoarse în sat lumea l-a spus zîmțitul.

Aiți că ucigașul nu fusese prins, dar zîmțitul, care știa cine e ucigașul nu-l căuta, nici el cum mai căutau nici alții, căci nu știau cum, ci doar miștia, care o bănuială avea și Gusui le spusese tot, dar altora nu le-o spunea, iar acum pămîntul rînit îl amintea de a înfîlmplare, și morți și toate celelalte.

Mara din pădure, pe cîmpia cea mare, Gusui privi fix în ochii celui-lalt, Gusui avea pîmîntul și balbele și palmele țari cu țalpie lui Tula, care bătea de două ori pe zi drumul cu poșta între Valea Lunca și cătunul Treaza. Dar nîmă îi era și mai mare, cîț capul lui Blîndu rotarului sau cîț roțile de lemn pe care acesta le închipuia de 40 de ani în roțaria din capul satului. Și acum privea înainte, în ochii celui-lalt, care se uita nicăieri, peste umărul lui Gusui, peste dealul din spatele lui Gusui, peste orizont, în cerul gol și alburii, spre pădurea cu pămînt răcolit, poate. Celălalt era obosit și sta sprînjit de un par, cu brațele răschirate pe altul spînzurînd crucis, și stă. Sîa așa, fără fel și uscat de vînt și decolorat de ploa, răschirat pe stînghia transversală, Gusui, cel viu, omul cel viu din Valea Lunca stătea țeapîn, încremenit și cel doi omul cu stînghia și cel fără își ațipeau calca pe șoseaua cea lătă care ducea spre colectivita din Treaza, Gusui, care avea

lale care nu mai poale fi, cînd cad capetele și gîndurile la pămînt. Și așa, pe care era zîmțit, nimeni nu mai intră în gîndurile lui, fiindcă nîmărul nu i-ar fi dat mîna să se spună că gîndește ca zîmțitul, așa că el umbra neînșorit pe potecile lui.

Cîinele lătra odată, Gusui își amînti că mai e cîineva. Atunci își amînti și de mort, de cel care îi o-morise, și că ucigașul era și dîșmanul lui.

Mortul acela și ucigașul îi răsturnaseră socotelele, pentru că mortul și cu el aveau același dîșman, mortul care purta pe țalpie bocancilor urme de lut, care numai în curtea ucigașului se afla, căci acesta învîrtea oțarie, ca să mai facă bani, iar Gusui cînd își amînti de el simți un junghi în saie, pe spinare, pe grumaz, pe creștel, pe grumaz, pe spinare, pe saie, sorbi-l-ar puflu iar mortul dacă ar fi fost viu, Gusui l-ar fi cerlat, pentru că avea un dîșman cu el și nu mai era singur.

— fiindcă să-și fi ales mortul alt ucigaș, Gusui ar fi rămas în pielea lui cu și pînă atunci, fără vecinilor-o piele, căci mortul era acum cu el într-o piele, de vreme ce se găsește să judece la fel și să urască același dîșman.

— Prin urmare, mortul și cu mine sintem unții, înțeles el. Pe dracu! Eu sint stîngher. Și să-l ia coasa pe administrator, că m-a pus laolaltă cu mortul și nu mai sint singur... Dar de ce îl ucisesse administratorul pe om?

Pe coama dealului Gusui văzuse satul. Atunci mai începu să înțeleagă ceva. Lumea toată în sat era turburată. Și turburat era și el, dar el nu voia să fie turburat cu ei, voia să fie turburat în felul lui, pe măsura lui, căci el numai pămîntul îl avea laolaltă cu ei, numai uneltele și carul, pentru că sufletul nu-l subserisese la colectivă, — asta era ogrădă lui, casa lui, bălăura lui, unde era domni, și care nu fusese-o frece în inventar, pentru că nu era inventar și le păstra pentru el, ale lui, pe vecie, așa cum știau bine

Desen de MIHU VULCANESCU

inima cit roata, scoase pămîntul, ridică palma cu trei degete înfîlmplare, dar nu-și mai făcu semnul acela, pentru că își amînti ceva, iar celălalt rămase tot țeapîn, cu capul pe un umăr, privind prin Gusui care nu-și mai făcuse semnul crucii: omul cel obosit văzuse tot, îl văzuse pe ucigaș, îl văzuse lîngînd, înfîlmplîndu-se adus de șale prin lîn, auzise fîșnînd frunzele la trecerea lui și țipătul celui lovit, dar omul acesta nu le spusese nimic și omul cel viu nu-i mai dădu ziua bună cu cele trei degete împreunate la frunte.

— Care or fi căile tale? Ucigașul trebuie pedepsit.

Mai departe stătu de vorbă cu celălalt în felul lui, pîndînd întrebări anapoda, la care celălalt nu-i răspunsese, dar el pricepu că acela știa, pentru că văzuse tot, cu ochii lui de ghips, dar lui nu-i putea spune nimic, pentru că gura tot de ghips o avea și nu-i putea folosi la nimic, cum nu-i foloseau nici ochii, așa că mai departe vorbi doar el, în gînd, cu sine și nu alia răspuns.

Apoi întoarse spatele păduricii și omului încremenit și o porni spre dealuri singur.

Gusui aflase în viața lui cîteva lucruri. Mai întii aflase foamea, pe urmă singurătatea și că foamea și singurătatea merg mîna în mîna, pentru că atunci cînd îți fie foame, numai fie ție, iar vecinul tău se scobolesc în diții, — și atunci cînd căpitanul lăra cap o pornise înainte și se o-lcise apoi în barbă, celălalt au mai trăit un minut, un ceas, o viață, s-au mirat, s-au crucit, s-au întors acasă, au crescut copii și-au uțiat, pe cînd el, numai el, Gusui, a rămas cu gîndul acesta în minte, care îi spunea că sintem singuri, că în pielea noastră numai noi încapem și pentru ține n-am loc, și că pe lumea asta mare, noi doar pînă la pielea noastră ajungem și nu trecem de ea, și de aceea rămase Gusui „zîmțitul”, — din pricina capului căpitanului, și a lumii strîmbe care aducea a că pîtan lăra cap, și a oamenilor care nu se ajungeau niciodată, — iar acum nu mai credea că lumea ar putea fi dreaptă de vreme ce nici bărbatul de ghips nu mai era bun să-i dai binele, pentru că se făcuse lălmîntur. Drept care, cînd oamenii stăteau la stat, el le spunea anume năzbîții, și le spunea despre capete căzute, cînd erau vorbe serioase și interesul colectiv, — și despre drep-

te, Jos, în sat, Gusui văzu ogrăzile goale și se miră. La răsăruca drumurilor văzu casele fără stăpîn, porțile lăcșate, sau vrajște, dobitoace și orășni răzînd prin țalări și oamenii duși. Se miră. Pentru că nu mai văzuse satul singur pînă atunci, pentru că nu înțelegea unde pieriseră oamenii, și fiindcă se pomeni singur printre orășni și cîini, departe de pădure și de locuri unde pierise omul de care era legat acum, și de cei ce se mințiseră la uciderea lui.

Virlan lătra odată și fîrlății și răspuseră. Dar zîmțitul, fiindcă oamenii nu erau, și Gusui stătu fără soț și uluit printre lucruri neînșlefite și viețări fără minte. Atunci se gîndi iar că e singur, și se sperie. Pentru că singurătatea asta nu era a lui, nu era singurătatea lui. Era alta, Viețările din jur nu erau ca el, nu erau ai lui. Era singurătatea fără oromei. Amurgea. Izbi o dată cu țita în gard. Dar gardul nu-i răspunsese și viețările îl priviră.

Atunci o porni înainte prin sat rece și fără gînduri, — singură viețatele judecătoare speriate, între garduri și jivine, — și grăbi pasul spre post, unde lumea se adunase murmurînd și strîgînd și unde Gusui îi recunosc pe ai lui, și îi întrebă ce e și unul îi răspunsese „ucigașul”. A-lucea sudul Gusui și îi auzi și pe celălalt sudînd și își zise „ce năiba, aștea strîgă ca mine”, se miră și creștea...

Mihai GAFIȚA

cu toții, și președințele colectivei și secretarul, și raionului și să știe asta „oți”.

- De ce-ai venit cu noi, Gusui?
- Pentru că mi-e mai bine.
- Dar sufletul unde ție, Gusui?
- Acasă.

„Avea dreptele secretarului, avea dreptele președințele, avea dreptele învîlțitorului, avea dreptele și celălalt, dar el nu putea, nu putea altele încă, pentru că era umblu, nenfruct nu era cu nimeni. Și acum i se ajutase cîineva, mortul, și nu mai era stîngher. Dar ce avea el cu mortul?”

Jos, în sat, Gusui văzu ogrăzile goale și se miră. La răsăruca drumurilor văzu casele fără stăpîn, porțile lăcșate, sau vrajște, dobitoace și orășni răzînd prin țalări și oamenii duși. Se miră. Pentru că nu mai văzuse satul singur pînă atunci, pentru că nu înțelegea unde pieriseră oamenii, și fiindcă se pomeni singur printre orășni și cîini, departe de pădure și de locuri unde pierise omul de care era legat acum, și de cei ce se mințiseră la uciderea lui.

Virlan lătra odată și fîrlății și răspuseră. Dar zîmțitul, fiindcă oamenii nu erau, și Gusui stătu fără soț și uluit printre lucruri neînșlefite și viețări fără minte. Atunci se gîndi iar că e singur, și se sperie. Pentru că singurătatea asta nu era a lui, nu era singurătatea lui. Era alta, Viețările din jur nu erau ca el, nu erau ai lui. Era singurătatea fără oromei. Amurgea. Izbi o dată cu țita în gard. Dar gardul nu-i răspunsese și viețările îl priviră.

Atunci o porni înainte prin sat rece și fără gînduri, — singură viețatele judecătoare speriate, între garduri și jivine, — și grăbi pasul spre post, unde lumea se adunase murmurînd și strîgînd și unde Gusui îi recunosc pe ai lui, și îi întrebă ce e și unul îi răspunsese „ucigașul”. A-lucea sudul Gusui și îi auzi și pe celălalt sudînd și își zise „ce năiba, aștea strîgă ca mine”, se miră și creștea...

Marius MAGUREANU

Neacuzal „șefului combinei” e că

A 17-A ANIVERSARE A ELIBERĂRII POLONIEI

LA HOTARUL VIETII

de Maria Rutkiewicz

Maria Rutkiewicz, autoarea acestor pagini cu un caracter de jurnal intim, a luat parte la diverse acțiuni, printre altele la organizarea mișcării antifasciste de rezistență din Varșovia. Impreună cu soțul ei a colaborat la instalarea unui post clandestin de emisie la periferia Varșoviei. Prinsă de hitleristi, soțul Rutkiewicz a fost condamnat la moarte. Executarea Mariei a fost însă amânată deoarece se apropia data cind urma să devie nază. Amânarea a însemnat salvarea vieții ei și a celor doi gemeni, căci timpul lucra pentru victorie.

La apelul de dimineață nici nu mă ridic de pe saltea. Imi simt bătăile dezordonate ale inimii; nu știu să mă prefac. Ghemuită, resemnată, dar și speriată de hotărârea de a simula pe care mi-au impus-o prietenele mele, aștept să văd ce se va întâmpla.

Imi strecoară ceva de mincare, un suris prietenos zârit pe fețe, cind se deschide o clipă usa celui; apoi strigătele, zgomotele ce răsună pe coridor; trebuie să înveți să distingi vocele de dincolo de ușile închise: fîpete, percheziții, chemări, coșmaruri, foamea aceasta de a auzi o voce omenească, discuții cu tine însuși, execuții nocturne, ecouri de împuscături, furile dezlănțuite ale celor de la Gestapo; recunosc pașii prizonierilor din celele învecinate: cind și cind o veste din afară, scrișori clandestine speranță și descurajare, dorință de viață și apoi dorință de moarte, percheziții și inscripții abia vizibile (cuvinte pe care să fi vrut să le păstrezi în mine); o răză de soare rășniră pe podea, o bucăciță de cer — iată la ce se reduce pentru mine libertatea; o mină necunoscută a lăsat în celula mea cîteva flori în timpul plimbării în curte — emoția a fost prea violentă; să spăl pe jos, să-mi curăț celula, să-mi repet versuri, — aceasta e învătarea mea și colțul meu de salvare — imi vorbesc mie însuși ore în șir și nu găsesc cuvintele.

— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Numai în prezența lor să nu vorbești, dar cind simt în mine noi poji să-ți dai drumul. Și acum, culcă-te și, deși noi am prefera să te miști cit mai mult, tocmai acum, va trebui să stai liniștită căci mai ai încă o lună pînă la naștere. Dar despre asta nici un cuvint.
Lungită pe pat, mă simt cuprinsă de o dorință irezistibilă. Mi se întâmplă un lucru surprinzător. Nu pot să-mi înving dorința de a vorbi. Vecina mea de pat este o femeie tinăra cu trăsături delicate semănînd cu un pastel. Mă întorc spre ea. Doamna Agnieszka imi spune că abia a fost operată. Și ea simte nevoia de a vorbi; a aflat că soțul și familia ei fac demersuri serioase s-o scoată de aici și că trebuie să afle pe un drum bun. Acum înțeleg ce înseamnă că „spitalul este o fărîmă de libertate”. De aici se întâmplă ca oamenii să plece liberi. Pe cind printre cei ce-i întilneam uneori cind ieșeam în curte la plimbare, la distanță de cinci metri unul de celălalt, printre noi, deținuții izolați, nu exista nici o speranță. Vecina mea tace. Iar eu, cuprinsă de febră, încep să vorbesc. La început monosilabi, apoi cuvintele încep să se închege în fraze și se revarsă din mine un întreg torrent de vorbe pe care nu-l mai pot opri. Cam așa:
Sint condamnată la moarte. Doar copiii pe care nu i-am adus încă pe lume întirzie clipa morții. Și totuși va veni și ziua cind va trebui să-i nasc. Atunci va fi și mai greu. Dar acum, în acest spital, mi-e mai bine, e mai bine cind ești printre oameni. Omul nu poate sta mult timp singur. Deși nu eram chiar singură în celula mea. Nu vorbesc de copiii mei, care n-au încă nici o formă pentru mine, despre care nu știu nimic, nu imi pot inchipui aceste ființe care trăiesc în mine și-mi sint atât de dragi. E ciudat cînd de puțin știm despre ființele cele mai apropiate și cum așteptăm forma neprevăzută a propriei noastre existențe. Ah, da! Pe cișcul radiografic făcut de doctorul Felician, am văzut două micuțe coloare veritabile — o umitor și extraordinar — iată tot ce știu despre ei.
— Dar nu eram singură căci, în peste cîteva zile dumneața vei fi printre cei vii. Dumneața ești pentru mine ca o adiere de libertate. Vrei, desigur să dormi. Dormi, dormi. Dar eu trebuie să vorbesc. Aftin vreme n-am avut cîi spune o vorbă. Acum ceva s-a rupt în mine, vreau zăgăz de vorbărie. Simt că am febră și știu că-mi va trece după ce voi spune tot ce am pe suflet.
Prima mea întilnire cu moartea a avut loc de mult. Eram încă o fetiță mică. Locuim într-una din acele case întunecate din Varșovia, cu ziduri înalte în jurul unei curți interioare. În mijlocul pătratului curții, se găsea altul mai mic cu iarba și cîțiva arbuști anemici care nu dăduseră, probabil, niciodată flori. Deși curtea era destul de mare, aici era întodeauna umbră de la zidurile dimprejur. Într-un colț, lingă zidul dinspre miazăzi, pe care soarele îl căldea o clipă în lumina sa, se stîngea înec din viață fiul portăreșii, Mundeck, ros de tuberculoză. Noi ne obișnuisem oarecum cu această lungă agonie, așa cum ne obișnuisem, în genere, cu bietul băiat totdeauna trist. Astfel că moartea și înmormintarea sa, la fel de tăcută și fără lacrimi, ne zdrunchinaseră profund, dar pentru puțină vreme. A fost prima mea întilnire cu moartea, care în copilărie trezește mai curînd uimire intristată decît durere.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

Expoziție de fotografii artistice la Varșovia, deschisă cu prilejul împlinirii a 10 ani de la înființarea Agenției Centrale Fotografice C.A.F.

care colțșor. Șterg hieroglifele zgrițate cu unghiele pe pereți și pe care numai eu singură le pot înțelege.

Puțin înainte de apel, Scharführer-ul deschide celula și mă transportă la spital ca pe un colet de valoare. Acum dă ultimele instrucțiuni. Să fiu cazată în ultimul pat din colț și nimeni n-are voie să-mi adreseze vreun cuvint. Sint izolată în continuare.

Liniște. Mă strecoar printre paturile înghesuite din care mă urmăresc ochii bolnavelor. Mă așez pe patul ce mi-a fost indicat și nu mai știu nici eu ce e cu mine. Brațele imi atîrnă inerte, sint împovărată, dezorientată de această schimbare bruscă. N-am voie să vorbesc cu nimeni.

Cum a ieșit agentul Gestapo-ului, doctorița imi șoptește:

— Numai în prezența lor să nu vorbești, dar cind simt în mine noi poji să-ți dai drumul. Și acum, culcă-te și, deși noi am prefera să te miști cit mai mult, tocmai acum, va trebui să stai liniștită căci mai ai încă o lună pînă la naștere. Dar despre asta nici un cuvint.

Lungită pe pat, mă simt cuprinsă de o dorință irezistibilă. Mi se întâmplă un lucru surprinzător. Nu pot să-mi înving dorința de a vorbi. Vecina mea de pat este o femeie tinăra cu trăsături delicate semănînd cu un pastel. Mă întorc spre ea. Doamna Agnieszka imi spune că abia a fost operată. Și ea simte nevoia de a vorbi; a aflat că soțul și familia ei fac demersuri serioase s-o scoată de aici și că trebuie să afle pe un drum bun. Acum înțeleg ce înseamnă că „spitalul este o fărîmă de libertate”. De aici se întâmplă ca oamenii să plece liberi. Pe cind printre cei ce-i întilneam uneori cind ieșeam în curte la plimbare, la distanță de cinci metri unul de celălalt, printre noi, deținuții izolați, nu exista nici o speranță. Vecina mea tace. Iar eu, cuprinsă de febră, încep să vorbesc. La început monosilabi, apoi cuvintele încep să se închege în fraze și se revarsă din mine un întreg torrent de vorbe pe care nu-l mai pot opri. Cam așa:

Sint condamnată la moarte. Doar copiii pe care nu i-am adus încă pe lume întirzie clipa morții. Și totuși va veni și ziua cind va trebui să-i nasc. Atunci va fi și mai greu. Dar acum, în acest spital, mi-e mai bine, e mai bine cind ești printre oameni. Omul nu poate sta mult timp singur. Deși nu eram chiar singură în celula mea. Nu vorbesc de copiii mei, care n-au încă nici o formă pentru mine, despre care nu știu nimic, nu imi pot inchipui aceste ființe care trăiesc în mine și-mi sint atât de dragi. E ciudat cînd de puțin știm despre ființele cele mai apropiate și cum așteptăm forma neprevăzută a propriei noastre existențe. Ah, da! Pe cișcul radiografic făcut de doctorul Felician, am văzut două micuțe coloare veritabile — o umitor și extraordinar — iată tot ce știu despre ei.
— Dar nu eram singură căci, în peste cîteva zile dumneața vei fi printre cei vii. Dumneața ești pentru mine ca o adiere de libertate. Vrei, desigur să dormi. Dormi, dormi. Dar eu trebuie să vorbesc. Aftin vreme n-am avut cîi spune o vorbă. Acum ceva s-a rupt în mine, vreau zăgăz de vorbărie. Simt că am febră și știu că-mi va trece după ce voi spune tot ce am pe suflet.
Prima mea întilnire cu moartea a avut loc de mult. Eram încă o fetiță mică. Locuim într-una din acele case întunecate din Varșovia, cu ziduri înalte în jurul unei curți interioare. În mijlocul pătratului curții, se găsea altul mai mic cu iarba și cîțiva arbuști anemici care nu dăduseră, probabil, niciodată flori. Deși curtea era destul de mare, aici era întodeauna umbră de la zidurile dimprejur. Într-un colț, lingă zidul dinspre miazăzi, pe care soarele îl căldea o clipă în lumina sa, se stîngea înec din viață fiul portăreșii, Mundeck, ros de tuberculoză. Noi ne obișnuisem oarecum cu această lungă agonie, așa cum ne obișnuisem, în genere, cu bietul băiat totdeauna trist. Astfel că moartea și înmormintarea sa, la fel de tăcută și fără lacrimi, ne zdrunchinaseră profund, dar pentru puțină vreme. A fost prima mea întilnire cu moartea, care în copilărie trezește mai curînd uimire intristată decît durere.

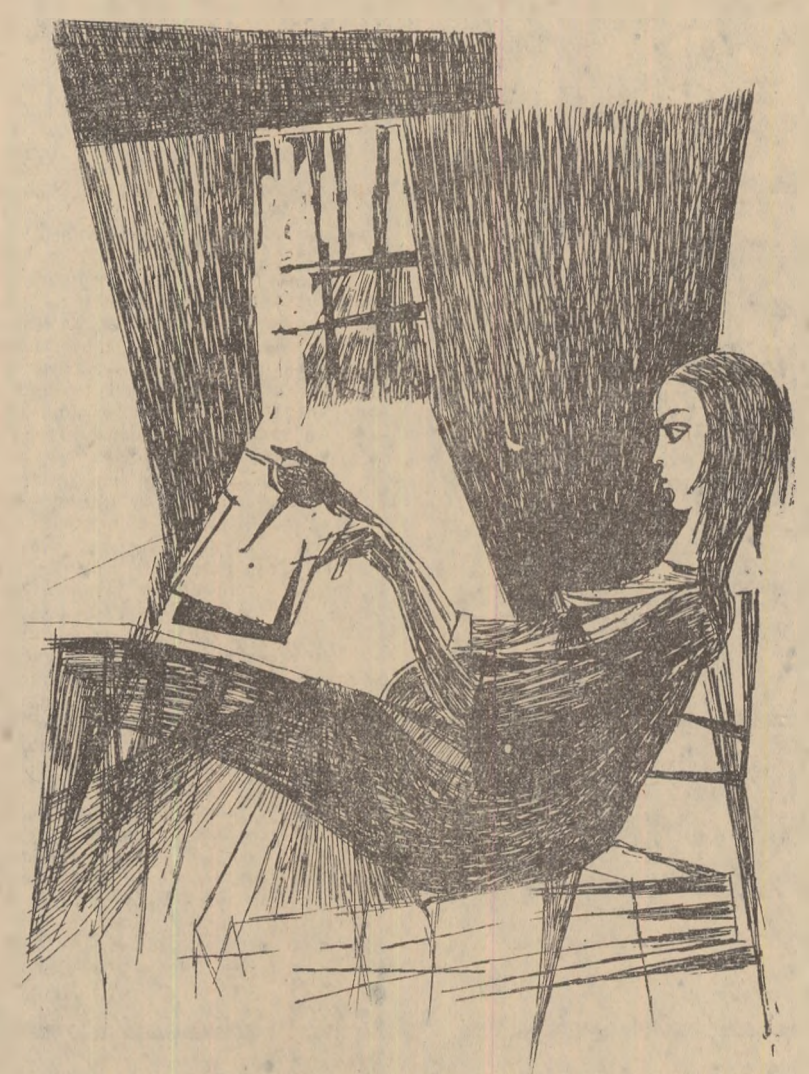
— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

Desen de LIVIU POPA

Imi strecurase în celula un ghem de lînă și niște andrele și, deși nu mai înșunesc niciodată în mină așa ceva, am reușit să tricotez o jachetă de care sint bucuroasă. Doctorița Nono năvălea citeodată în celula cu cite o doctorie ce-l servea de pretext, mă sărută pe amindoi obraji și mă scotoa de aici și mă trecea în se revarsă din mine un întreg torrent de vorbe pe care nu-l mai pot opri. Cam așa:

Sint condamnată la moarte. Doar copiii pe care nu i-am adus încă pe lume întirzie clipa morții. Și totuși va veni și ziua cind va trebui să-i nasc. Atunci va fi și mai greu. Dar acum, în acest spital, mi-e mai bine, e mai bine cind ești printre oameni. Omul nu poate sta mult timp singur. Deși nu eram chiar singură în celula mea. Nu vorbesc de copiii mei, care n-au încă nici o formă pentru mine, despre care nu știu nimic, nu imi pot inchipui aceste ființe care trăiesc în mine și-mi sint atât de dragi. E ciudat cînd de puțin știm despre ființele cele mai apropiate și cum așteptăm forma neprevăzută a propriei noastre existențe. Ah, da! Pe cișcul radiografic făcut de doctorul Felician, am văzut două micuțe coloare veritabile — o umitor și extraordinar — iată tot ce știu despre ei.
— Dar nu eram singură căci, în peste cîteva zile dumneața vei fi printre cei vii. Dumneața ești pentru mine ca o adiere de libertate. Vrei, desigur să dormi. Dormi, dormi. Dar eu trebuie să vorbesc. Aftin vreme n-am avut cîi spune o vorbă. Acum ceva s-a rupt în mine, vreau zăgăz de vorbărie. Simt că am febră și știu că-mi va trece după ce voi spune tot ce am pe suflet.
Prima mea întilnire cu moartea a avut loc de mult. Eram încă o fetiță mică. Locuim într-una din acele case întunecate din Varșovia, cu ziduri înalte în jurul unei curți interioare. În mijlocul pătratului curții, se găsea altul mai mic cu iarba și cîțiva arbuști anemici care nu dăduseră, probabil, niciodată flori. Deși curtea era destul de mare, aici era întodeauna umbră de la zidurile dimprejur. Într-un colț, lingă zidul dinspre miazăzi, pe care soarele îl căldea o clipă în lumina sa, se stîngea înec din viață fiul portăreșii, Mundeck, ros de tuberculoză. Noi ne obișnuisem oarecum cu această lungă agonie, așa cum ne obișnuisem, în genere, cu bietul băiat totdeauna trist. Astfel că moartea și înmormintarea sa, la fel de tăcută și fără lacrimi, ne zdrunchinaseră profund, dar pentru puțină vreme. A fost prima mea întilnire cu moartea, care în copilărie trezește mai curînd uimire intristată decît durere.

Imi strecurase în celula un ghem de lînă și niște andrele și, deși nu mai înșunesc niciodată în mină așa ceva, am reușit să tricotez o jachetă de care sint bucuroasă. Doctorița Nono năvălea citeodată în celula cu cite o doctorie ce-l servea de pretext, mă sărută pe amindoi obraji și mă scotoa de aici și mă trecea în se revarsă din mine un întreg torrent de vorbe pe care nu-l mai pot opri. Cam așa:

Sint condamnată la moarte. Doar copiii pe care nu i-am adus încă pe lume întirzie clipa morții. Și totuși va veni și ziua cind va trebui să-i nasc. Atunci va fi și mai greu. Dar acum, în acest spital, mi-e mai bine, e mai bine cind ești printre oameni. Omul nu poate sta mult timp singur. Deși nu eram chiar singură în celula mea. Nu vorbesc de copiii mei, care n-au încă nici o formă pentru mine, despre care nu știu nimic, nu imi pot inchipui aceste ființe care trăiesc în mine și-mi sint atât de dragi. E ciudat cînd de puțin știm despre ființele cele mai apropiate și cum așteptăm forma neprevăzută a propriei noastre existențe. Ah, da! Pe cișcul radiografic făcut de doctorul Felician, am văzut două micuțe coloare veritabile — o umitor și extraordinar — iată tot ce știu despre ei.
— Dar nu eram singură căci, în peste cîteva zile dumneața vei fi printre cei vii. Dumneața ești pentru mine ca o adiere de libertate. Vrei, desigur să dormi. Dormi, dormi. Dar eu trebuie să vorbesc. Aftin vreme n-am avut cîi spune o vorbă. Acum ceva s-a rupt în mine, vreau zăgăz de vorbărie. Simt că am febră și știu că-mi va trece după ce voi spune tot ce am pe suflet.
Prima mea întilnire cu moartea a avut loc de mult. Eram încă o fetiță mică. Locuim într-una din acele case întunecate din Varșovia, cu ziduri înalte în jurul unei curți interioare. În mijlocul pătratului curții, se găsea altul mai mic cu iarba și cîțiva arbuști anemici care nu dăduseră, probabil, niciodată flori. Deși curtea era destul de mare, aici era întodeauna umbră de la zidurile dimprejur. Într-un colț, lingă zidul dinspre miazăzi, pe care soarele îl căldea o clipă în lumina sa, se stîngea înec din viață fiul portăreșii, Mundeck, ros de tuberculoză. Noi ne obișnuisem oarecum cu această lungă agonie, așa cum ne obișnuisem, în genere, cu bietul băiat totdeauna trist. Astfel că moartea și înmormintarea sa, la fel de tăcută și fără lacrimi, ne zdrunchinaseră profund, dar pentru puțină vreme. A fost prima mea întilnire cu moartea, care în copilărie trezește mai curînd uimire intristată decît durere.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

— Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.
Starea mea nu mai lasă loc îndoielii. Zbirul de la Gestapo trebuie să știe că nașterea este singurul mijloc de a deschide porțile și voi vedea obrazul puțin speriat al responsabilii și fața lăcșoasă, schimonosită de ură a Scharführer-ului:
— Was ist los? (Ce s-a întâmplat?)
Stiu că așa trebuie să se desfășoare lucrurile, și totuși resimt ca pe o lovitură răcnut brutal ce umple celula.
Mă așez pe saltea, deși n-ar trebui să fac și spun:
— Mi-e rău. Au început durerile.

JAN POKROWSKI

Mersul istoriei

'Ai coborît pe peron la Zakopane. Nici o delegație, nici o orchestră, numai cezurile lungi, montane erau sfișiate de aurora celestă.

Nici n-ai urcat pe scara trăsorii pe capra căreia birjarul moșăia. Pe drum, în riul adăogit pădurii, se oglindea în unde cravata ta.

Omule măreș și modest, treceai pe cărăruie abia observat. Intunericul se rotea peste negrul plai, brazii negri te priveau încordat.

Trecea istoria prin Zakopane dar oamenii n-o bănuiau nici mijindu-se; numai arborii-n rana dimineții montane șopteau despre un viitor apropiindu-se.

Te gindeai la casele strîmbe, la murii geroși ce-alunecau spre ieri, spre alaltăieri, la țărani Polesiei, zdrențuroși, la grijile muncitorilor forestieri.

Revoluția creștea lingă tine simplu, sever. Intonînd riul curgea neîncetînd în dulbina țier-aură miinile, vise Istoriei, înaintînd.

Răsună glasul tău puternic de nespun, vorbindu-le oamenilor, străbătător: Ei, tovarăși, capul mai sus! Revoluția înseamnă, umerii tuturor.

In rominește de NICHITA STANESCU

TADEUSZ RÓZEWICZ

Cîntec de leagăn

Copilul seamănă cu un mugur alunecat pe transparente fire de cer, înflorînd semicercul pămîntului mort, cînd petalele lui ca un clopot întors, lin se desfac, argintii răsunînd între vîntul de Sud, între vîntul de Nord.

Ostașul era un nor mistuit de fulgere, privirea lui a-nțlînit privirea copilului și el s-a domolit, s-a aplecat zîmbînd, după luni molorite și lungi, prima oară și la răsufierea lui se clătînea leagănul — luntre scobită și albă, ușoară.

Fierbînte era singele ostașului, din frunte un șoim îi zburase, aripele zvelt desenîndu-i sprîncenele, de fum zugrăvit i se dăltuie chipul, lustruit ca o piatră în care adînc și-au gravat războiul, asprimea, dragostea, moartea — însemnele.

Era o stîncă încărîntă, solid închegată în muchi, și goală, acum, răsărea fericit lingă leagăn și pentru că-n mîneca mantalei lui aspre, cazone, copilul fruntea țîi ascundea, ostașul se simțea tulburat de o dulce sfișeală.

Vibra ca o frunză de salcie, fragedă, în amurgul sonor, roșietic, el, eroul încercat de glorie, el, ostașul, blondul leu sovietic.

In rominește de GRIGORE HAGIU

ZOFIA JAROSZEWICZ

Primul colportaj

La drum, zoriți, mergeam pe vreme rea, în zori de zi, prin ploaie, spre uzină Iar apa pîn'la pielea pătrundea și inima, puternic, ne zvoinea Cînd am ajuns, trudiți, prin bălți și tină.

In grupul ce-a plecat eram noi, șase Tovarăși înfruntînd clipele grele și călăuz, să fiu, se întimplase. Simțeam că gînduri, negre, dureroase, Băteau cumplit la poarta minții mele.

Nu cutezam să le arunc chemarea, Credeam că timpul n-ar fi potrivit, și, totuși, parcă mă muncea muștrarea Lovînd în pieptul meu, ca-n fărîmuri marea, și-n grabă, atunci, pachetul l-am zvoirlit.

Cu miinile întinse-au prins din zbor Hîrțile ce le-adeceau vestirea, Sorbeau, cu sete, parcă, slova lor și foc le-ardea-n priviri, strălucitor, Aflînd că le sosise izbăvirea.

O! cît de mult ne-am bucurat, oăzînd Cum le ardeau obraji de dogoare Cînd ei, de secole, au trîit răbdînd Iar azi al vieții rost înțelegînd, Le izorau din ochi scînteie de soare.

In rominește de IONEL MARINESCU

Alături de poporul cuban

(Urmare din pag. 1)

bei. Aventura s-a terminat funebru pentru cei care au debarcat și rușinos pentru cine i-a trimis. S-ar putea ca încercarea să se repete. Intră în metoda de lucru a atentatorilor, ca, după un eșec, să încerce iar. Vor avea aceeași soartă. Fiindcă poporul cuban, chemat la o viață pe care îndărăt cu zece ani nici nu s-a îndrăznă s-o viseze, veghează. Fiindcă alături de fiii credințioși ai Cubei veghează întreaga omenire liberă, decisa să apere această libertate unică și indivizibilă. Săptămîna solidarității cu poporul cuban e săptămîna condamnării imperialismului, a colonialismului, a sîrăciei și mizeriei, a discriminărilor sociale și rasiale, e săptămîna stigmatizării fascismului pe care monopolurile celei mai reacționare caută să-l învie, e săptămîna în care întreaga omenire solidară și neclintită în hotărîrile

ei, spune: nu războiului dorit de aceleași cercuri ce năzuie să vadă din nou gîtuții, și din nou ingenuchiată, Cuba lui Fidel Castro. Este glasul unanim ce cheamă de pe poziții de forță la luciditate. Este glasul popoarelor ce cer și impun ca toate litigiile să-și găsească o rezolvare pașnică. E glasul rațiunii care cere scoaterea armelor în afara cetății. Este glasul Istoriei, avertizîndu-i pe aventurierii monopolizatori că jocul cu focul e periculos în primul rînd pentru cei care-l practică. Săptămîna de doliu pentru un pumn de mișii ai întunericului și ai morții, cele șapte zile de solidaritate cu poporul cuban, reprezintă, dincolo de limita lor calendaristică, timpul permanent de veghe la meterezele luptei pentru viitorul și fericirea întregii umanități.

Aurel BARANGA

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL AL FILMULUI DE LA MOSCOVA

Săptămîna a doua

18 iulie, prin telefon

Wilda-omul, dar nu și drama lui Wilde scriitorul.
Omul, cu bucuriile și necazurile lui, este prezent în filmul „Lanturi” prezentat de cineștii cehi. Regizorul Karel Kahnia înfățișează tragedia celui ce, pentru o prosperitate momentană, își părăsește satul natal și activitatea interesantă de acolo, renunțând chiar și la femeia iubită. Această dramă psihologică dovedește talentul regizorului, viața a reconstituită cu minuțiozitate și așezare a eroului.
O altă temă este aceea a luptei

pentru libertatea patriei și pe care o ilustrează o serie de filme aparținând unor țări din Asia și Africa. Astfel regizorul chinez Sei Hua este realizatorul filmului „O familie de revoluționari” care se bucură de o remarcabilă interpretare. De o bună primărie s-a bucurat și filmul artistic indonezian „Luptătorii pentru libertate”, în care un grup larg și a unor fotografii neșterse. Ca și în răspuns denia trecută, nici de data aceasta nu vom face o enumerare a tuturor filmelor prezentate la festivalul mai ales cu unele dintre ele, precum e filmul finlandez „Un scandal într-un liceu de fete” sau producția olandeză „Stretta” nu stîrnesc un interes deosebit.

Ne mai rămîn din păcate doar câteva rînduri pentru filmele de scurt metraj, dintre care relevăm documentarul italian „Marea olimpiadă” turnat și montat cu mult talent de Romano Marcellini (cunoscut și ca regizor al unor filme artistice ca „Pine, dragoste și fantezie”) și producția iugoslavă „Vîntul și moara de vînt”, — film plin de fantezie al operatorului Iosif Novac. Mai puțin entuziasm au stîrnit scurtele metraje „Nașterea navei” (Polonia) și un documentar finlandez. La acest capitol trebuie însă să menționăm documentarele realizate de cele mai tînere cinematografi din lume, Mali, Dahomei, Nigeria etc.
Scriem aceste rînduri, cu o zi înainte de evoluția filmului românesc „Setea”, așteptat cu interes și asupra ecoului căruia vom reveni.
De altfel săptămîna viitoare vom trece din domeniul presunșurilor în cel al certitudinilor, putînd comenta filmele care se vor bucura de laurii festivalului.

Iuri KONSTANTINOV

„Artistul și epoca sa”

— La masa rotundă a Festivalului —

Printre alte caracteristici ce deosebesc acest festival de cele desfășurate în țările capitaliste sînt și discuțiile între cineștii prezenți acum la Moscova. Nu este vorba de concluzii obligatorii pentru cinești, de poziții oficiale, dar punctele de vedere exprimate aci vor exercita fără îndoială o anumită influență în lumea internațională a filmului.

Sala de dezbateri. Tema de discuție: „Artistul și epoca sa”. Discuția este deschisă de reprezentanții inițiatorilor dezbaterii, cunoscutul regizor Serghei Gherasimov.

Ascultat cu multă atenție de cei prezenți, Gherasimov a reflectat în bună măsură, în cuvîntul său părerea cineștilor sovietici, partizanii ai funcției social-educative a artei. Gherasimov a arătat că în ultimii ani ecranul mondial este inundat de o torentă turburătoare de filme pseudo-realiste, ai căror autori, speculînd dificultățile reale ale vieții de-acolo și teama oamenilor față de un război atomic, promovează în lucrările lor ideile disperării și scepticismului față de unica tentativă transformatoare a condițiilor sociale a omului.
Acești cinești, a subliniat Gherasimov, au restrîns în mod artificial cadrul acțiunii filmelor lor la „tema de cameră”. În acest fel numeroase teme extrem de importante ale zilelor noastre, printre care mișcarea de eliberare națională a popoarelor afro-asiatice, cucerirea cosmosului, lupta de idei care se dă astăzi în lume nu și-au găsit o oglindire suficient de pregnantă și convingătoare în cinematografia mondială din ultimii ani.

Gherasimov consideră că în zilele noastre un adevărat artist nu se poate situa pe pozițiile de observator pasiv. El este dator să lupte pentru ideile pacii și progresului, să însușească prin operele sale încrederea în frumusețea omului, să ajute pe oameni să înțeleagă și să interpreteze fenomenele complexe ale realității.

Și acum, discuțiile. Numeroși inscriși la cuvînt. Printre primii, cu

noscul critic suedez de film Almqvist, care a arătat că numai o artă liberă poate fi cu adevărat mare. Susținînd că dezvoltarea cinematografului contemporan ar fi în general îngreunată de „comerțianții și politicienii”, el a considerat că o așa-zisă criză a artei cinematografice ar fi agravată de tendințele politice prea pronunțate ale unor filme.

Acest punct de vedere a fost combătut de cunoscutul critic de film sovietic Rostislav Iurenev. După ce a relevat influența negativă a filmelor comerciale asupra cinematografului contemporan, Iurenev a subliniat că fiecare artist adevărat este un om politic în accepțiunea cea mai largă a acestui cuvînt. După părerea lui, controversa ideologică deschisă și aprigă asupra celor mai importante evenimente social-politice ale contemporaneității constituie conținutul celor mai bune opere ale artei cinematografice mondiale. Exemplul cel mai elocvent în acest sens, a spus Iurenev, îl constituie filmul „Crușătorii Polemkin”, căruia Almqvist însuși i-a dat o bună apreciere în cuvîntul său.

O opinie discutabilă a fost exprimată de criticul american G. Bachman, care afirmă că noile mijloace de expresie ar fi determinate de

tendențele regizorilor de a-l transforma pe spectator în coautor al operelor lor, într-un participant activ la ceea ce se petrece pe ecran, acordîndu-i dreptul de a trage al însuși concluzii, fără a i se impune punctul de vedere al autorilor. Această din urmă idee a fost combătută de alii participanți care au arătat că realizarea unui film trebuie să-și susțină deschis crezul artistic.

Criticul Kaneto Shindo, Sadoul și Töplitz (Polonia) au arătat că un asemenea punct de vedere „obiectiv” riscă să ducă la o poziție neutră a autorului, împiedicîndu-l să fie un luptător activ, pasionat pentru un viitor mai bun al lumii.

Kaneto Shindo a mai subliniat că figura centrală în artă trebuie să fie omul cu sentimentele sale, munca și lupta sa.

Au mai fost numeroase intervenții, multe din ele exprimînd opinii divergente. Dar principala trăsătură care îi unește pe participanți în discuție este simțul marii responsabilități a artistului în fața epocii, conștiința că fiecare artist cîștit trebuie să depună toate eforturile în lupta pentru cunoașterea și progresul umanității.

B. MARKOV

Ne vorbesc:

GINA LOLLOBRIGIDA

De mult visam să vizitez Uniunea Sovietică, dar activitatea permanentă de turnare nu mi-a permis să vin mai de mult, lată că în sfîrșit pot spune: „Zdrăstiv Moscova!” și nu că simțind furibund că la participarea la Festivalul Internațional al Filmului de la Moscova. Aceasta constituie pentru mine o dublă bucurie întrucît lozincă Festivalului — „Pentru umanismul artei cinematografice, pentru pace și prietenie între popoare!” — mi este foarte apropiată, este pe înțelesul meu. Aș spune chiar că aceasta este și deviza mea de muncă în cinematografie...

Primele zile la Moscova, primele impresii. Moscova este un oraș frumos, iar moscovii oameni comunicativi și simpatici. Mi-a făcut plăcere să cînd cel pe care l-am întâlnit m-a recunoscut și mi-a spus pe nume „Gina”.

Firește însă că impresia cea mai puternică a primelor zile este deschiderea festivalului de la Palatul Sporturilor unde am avut fericirea să văd pe d-l Hrușciov.

Aș vrea să vizionez noile filme ale tinerilor cinești sovietici. În cinematografia sovietică mă atrage marea ei forță vitală, expresivitatea fotografiilor și a montajului. Aș vrea foarte mult să joc într-un film sovietic pentru a urmări și procesul de filmare, tehnica operatorilor sovietici, care se numără printre cei mai interesați din lume.

ELISABETH TAYLOR

Impresie culesă sînt de pe acum bogate. Am reușit să ne întîlnim cu cineștii sovietici și cu alții alții veniți din toate colțurile lumii. Ideea de bază a Festivalului — Pentru umanismul artei cinematografice.

Actrița Flavia Bureș și regizorul canadian T. Terin schimbîndă amintiri

e la întîlnirea vedetelor cinematografului mondiale cu cosmonautul sovietic Iuri Gagarin ne-am întors într-o mașină cu cîțiva membri ai juriului la „Rossia”. E aștea lume în Piața Pușkin, e o asemenea vîndicare

după o scîlțitură a unei vedete incită și subsemnatul a fost solicitat să dea autografe. Vă închipuiți ce i s-a întîmplat lui Cluhrai, care venea la prezentarea mult așteptatului său film intitulat „Cer senin”. Și am să vă vorbesc acum despre acest film, rugîndu-vă să mă scuzați că nu respect ordinea cronologică a prezentărilor în cadrul festivalului. În timpul proiectiei, au răsunat de nenumărate ori aplauze, exclamații de aprobare, exclamații din principalele călătorii ale acestui film și în general ale artei lui Cluhrai, anume, comunicarea directă cu spectatorul. Cluhrai stă de vorbă de la om la om, cîntă drumul cel mai scurt spre mîntea și sufletul spectatorului. Această legătură cu spectatorul este obținută prin însăși problematica filmelor sale — „Al 4-lea”, „Balada soldatului” și acum „Cer senin” — care toate prezintă reflecții ale artistului despre contemporaneitate. Artă lui Cluhrai și a interpreților filmului, Eugheni Urbanski (cunoscut din filmele „Comunistul” și „Balada soldatului”) și Nina Dobrizeva, o tînară artistă din Leningrad, e pusă în evidență de felul cum au știut să se supună legilor pe care le impun cele două părți ale desfășurării acțiunii, deosebite ca factură. Prima parte cuprinde secvențele reprezentînd întîlnirea unei frumoase adolescente, Sasa, cu tînarul Alexei, dragostea lor de o mare puritate și lunga așteptare a fetei care speră că iubitul se va întoarce teafăr din război. În acest timp a filmului predomină tonul liric, romantic. Poezia invadează ecranul. Vestea despre dispariția lui Alexei, pilot pe un avion de vîndicare, face trecerea spre ceea ce ar putea constitui partea a doua a filmului unde e descrisă întoarcerea lui Alexei în patrie. El cunoaște durerea neîncrederei. Dar chiar și în cele mai grele momente Alexei și Sasa nu pierd speranța în om, în triumful dreptății, al luptei pentru care și-au închinat viața. Și dreptatea învinge. Această parte dramatică a filmului nu se transformă nicieri în melodramă, așa cum romanșismul lui Cluhrai nu alunecă nici un moment spre emfază și declamație. Cunoscutul

critic sovietic Rostislav Iurenev îmi spune că interpretarea rolului Sasei de către Nina Dobrizeva, care este la primul ei film, poate fi considerată ca una din cele mai mari realizări actricești din ultimii ani. Alături de producția japoneză „Insula pustie”, filmul sovietic „Cer senin” s-a impus fără îndoială pentru unul din meritele premii ale festivalului.

Dar ideile cuprinse în deviza festivalului — umanism, pace, prietenie — sînt prezente nu numai în filmul lui Cluhrai. Acțiunea filmului polonez „Astă noapte orașul va pieri”, realizat de regizorul Jan Rybkovicki, se petrece în ultimele zile ale războiului. Un prizonier fuge dintr-un lagăr de concentrare, ajunge la Dresda, unde asistă la bombardarea orașului. În acest timp, fugarul se îndrăgostește de o tînară germană. Filmul este un protest vehement împotriva fascismului, așa cum demascarea fascismului este prezentă în „Profesorul Mamlok”, un film foarte bine realizat, de o deosebită actualitate, ca și filmul de scurt metraj „Weimar lângă Buchenwald” (regizor Peter Ulbrich din R.D.G.). Acest film este interesant pe contrastul dintre două epoci din istoria poporului german, una simbolizată de orașul Weimar unde au trăit Goethe și Schiller, iar cealaltă intruchipată de lagărul de concentrare nazist Buchenwald, care funcționa în apropierea Weimarului.

De cu totul altă factură, filmul englez „Procesul lui Oscar Wilde” prezintă și el drama unui om incorectat de a mediului obtuz. Filmul turnat pentru ecran lat și în culori este o frescă reușită a Angliei de la sfîrșitul secolului trecut. Marea valoare a filmului o constituie interpretarea lui Peter Finch, prezent la Moscova. Actorul trece cu ușurință printr-o înfrîngătoare de sentimente, de la Wilde răsfățatul saloanelor, omul ironic și inteligent, la Wilde disprețuit de snobi, aruncat în închisoare. Cu miinile prinse de gratii, cu o față împietrită care pare că nu spune nimic, Wilde află cel mai îngrozitor lucru: trebuie să renunțe la copii. Cu ce economie de mijloace joacă această scenă — Finch! Păcat că filmul nu este, întodeauna, la înălțimea eforturilor actorilor, reînd doar drama lor

Gina Lollobrigida acordînd autografe publicului moscovit.

Muzică, dramatism, contemporaneitate

Existența celor două tendințe determină confruntări de opinii și pe planul problemei conținutului de idei al muzicii. Expresivitatea dramatică presupune prezența unei complexe problematice umane și este legată în ultimă instanță de atitudinea realistă, cuprinzătoare a compozitorului asupra vieții. O seamă de lucrări ale muzicii rominești contemporane se disting tocmai prin filonul lor mediativ impresionant. În simfoniele lui Sigmund Toduță și Alfred Mendelsohn, în muzica de cameră a lui L. Feldman, în cvintetul lui Anatol Vieru simți o conștiință frîmțată de întrebările majore ale existenței umane și căutînd să le dea un răspuns. Pe baza generalizării unor asemenea fenomene s-a vorbit și în critica noastră despre importanța conținutului intelectual-filosofic în muzica realismului socialist. Prin punerea acestei probleme se urmărește ridicarea unor compozitori de la arta destinată a produce o simplă desfășurare, la arta unui înalt și patetic conținut de idei, trăsătură dintre cele mai caracteristice realismului socialist. Zeno Vancea s-a pronunțat împotriva acestui idei. Argumentul său constă în aceea că exprimarea unui conținut filosofic și intelectual n-ar fi adecvată specificului emoțional al muzicii, că lansarea unui asemenea îndemn ar îngrădi muzica spre transformarea ei într-o ilustrație sonoră a unor teze ideologice, programatice. Există desigur în aceste obiecții o anumită neînțelegere a specificului pe care îl îmbracă ideea filosofică în artă. Nu se pune aici problema ilustrării muzicale a unor teze speculative, ci a exprimării acelor „profunde frîmțări de conștiință” care au stat întodeauna în centrul atenției marilor compozitori și acțiunilor conținutului principal al unei arte majore. Este vorba de acel conținut intelectual care a fost trecut prin filtrul unor puternice trăiri emoționale și în a cărui lipsă muzică riscă să se transforme într-un minor divertisment presensibil. În mod obiectiv, respingerea obișnuită unui conținut intelectual în muzică nu are nici un caracter de direcție poate dice.

Confruntarea de puncte de vedere în jurul problemei conținutului dramatic se răsfrînge și pe planul preocupărilor legate de limbajul muzical folosit de compozitori în operele lor.

(II)

Un mare conflict dramatic nu poate fi exprimat decît cu mijloace tonal-armonice evaluate, capabile a crea acea tensiune care va stîna înfrîngătoare a compozitorului asupra vieții. O seamă de lucrări ale muzicii rominești contemporane se disting tocmai prin filonul lor mediativ impresionant. În simfoniele lui Sigmund Toduță și Alfred Mendelsohn, în muzica de cameră a lui L. Feldman, în cvintetul lui Anatol Vieru simți o conștiință frîmțată de întrebările majore ale existenței umane și căutînd să le dea un răspuns. Pe baza generalizării unor asemenea fenomene s-a vorbit și în critica noastră despre importanța conținutului intelectual-filosofic în muzica realismului socialist. Prin punerea acestei probleme se urmărește ridicarea unor compozitori de la arta destinată a produce o simplă desfășurare, la arta unui înalt și patetic conținut de idei, trăsătură dintre cele mai caracteristice realismului socialist. Zeno Vancea s-a pronunțat împotriva acestui idei. Argumentul său constă în aceea că exprimarea unui conținut filosofic și intelectual n-ar fi adecvată specificului emoțional al muzicii, că lansarea unui asemenea îndemn ar îngrădi muzica spre transformarea ei într-o ilustrație sonoră a unor teze ideologice, programatice. Există desigur în aceste obiecții o anumită neînțelegere a specificului pe care îl îmbracă ideea filosofică în artă. Nu se pune aici problema ilustrării muzicale a unor teze speculative, ci a exprimării acelor „profunde frîmțări de conștiință” care au stat întodeauna în centrul atenției marilor compozitori și acțiunilor conținutului principal al unei arte majore. Este vorba de acel conținut intelectual care a fost trecut prin filtrul unor puternice trăiri emoționale și în a cărui lipsă muzică riscă să se transforme într-un minor divertisment presensibil. În mod obiectiv, respingerea obișnuită unui conținut intelectual în muzică nu are nici un caracter de direcție poate dice.

Confruntarea de puncte de vedere în jurul problemei conținutului dramatic se răsfrînge și pe planul preocupărilor legate de limbajul muzical folosit de compozitori în operele lor.

Artista emerită Maria Botta într-o scenă din „Anna Karenina”

Din creațiile ultimei stagiuni

O nouă Anna Karenina

Înd în 1913, la a doua premieră a „Mioarei”, a fost redescoperit cabala anti-camiliană din 1927, spectacolul de pe scenă a atras atenția mai a es prin alura imprevizibilă dată rolului său de către interpreta principală.

În această piesă, mai curînd modestă, a autorului „Jocului leilor” s-a produs — deasupra potențialului literar al dramei — o apariție în bucată, care modifică schema rigidă a personajului și contasta sărăcia psihică atribuită programatic Mioarei. Temperamentul dramatic, alt de particular, pe care Maria Botta îl evidențiasse în cei doi sau trei ani ce precedaseră reluarea aventuroasei piese, căpătă o nouă și originală confirmare. Se producea o însușire pasională în linia eroinei lui Camil Petrescu, eroine situată — aproape fără excepție — în ipostaze simple și defavorabile pentru a fi eficiente opuse galeriei Ruscanilor, tîmțușii consumatori de valori absolute. În versiunea scenică a Mariei Botta, Mioara căpătă mișcare interioară și o anumită febrilitate, iubila anxiosului Radu Vălmîdeanu înceta să figureze ca argument într-o demonstrare și devenea o însușire vie, aspirînd legitim la viață. Maria Botta își preciza astfel personalitatea artistică. Ea avea să continue, în anii ce au urmat, seria unor creații care au servit toate imagina unei feminități ardente, exprimînd, într-o varietate palea de lumini, dorința trăirii pline, substanțiale. Este grea de uitat, între acestea, tonul patetic și totodată enigmatic pe care l-a căpătat în „Corsarii” lui Acland suava Evangherina și în ipostazele înfrîngătoare ale Mioarei înfrîngătoare a vieții și a dragostei în creația unei scîntite Juliete terestre. Eroinele create de Maria Botta s-au intrupat adesea unînd aprinsă celebrare a vieții cu surprisul misterelor abia presimțite ale existenței. Pe acest drum actrița s-a îndreptat, firesc și necesar, spre destînl tragic al Annei Karenina, după o experiență edificatoare în casa salutară de renunțări a celor „Trei surori” lui Național, a cuprînt un loc însemnat tradiția veche a Teatrului de Artă. Dramatizarea romanului lui Tolstoi, aparținînd istoriei acestui teatru, s-a creat impresia că oriînd și oriunde trebuie să fie reînscris profilul al reprezentării ei scenice. Noua noastră montare n-a excelat prin tendințe de inovare, dar două creații actricești s-au afirmat ca deosebit de personale, dintre care ne oprim azi asupra rolului titular.

Interpretarea artistică a Annei a oferit interpretului, pe lângă dificultățile evoluției complexe a personajului, și unele tentații ale melodramei. Maria Botta a abordat însă textul eroinei lui Tolstoi cu mijloace pasionale puternice, duse pînă la o vibrație care a cîvșit primejdia teatralității fide.

Restringînd substanța romanului la povestea legăturii de dragoste dintre Anna și Vronsky, dramatizarea tratează pal și mai mult decorativ, coordonatele sociale ale conflictului. Revine interpretului actori (nu mai puțin regizorului) sarcina de a suplini printr-o bogată mînjare avaria extremă a unui dialog rudimentar. Maria Botta are meritul de a fi refuzat invitația strătuitoare a textu-

V. MINDRA

lul la sentimentalism, întîind înfîșurările mai adînci ale dramei. Ea s-a apropiat considerabil de ideea tragică, proprie destinului Annei, ideea nepotivității dintre năzuința către o dragoste egală cu întregul sens al existenței și legile dure ale societății, de data aceasta ostile ofițarilor germane al iubirii descălțate.

Maria Botta a frășat cu o deosebită pregnanță hotărul nevăzută, care o desparte de lumea sa. De la prima apariție, de la primul cuvînt roșit, actrița s-a învîntat într-o sîrăritură de apăsătoare stranie, particulară locului prin aura spiritualizării. La talonul prințesei Betsy, între atîtea femei frumoase și obtuze, Maria Botta a adus și și-a păstrat o căutare aparte, fiind de acea „gingașie” a spiritului care l-a cucerit, cum arată romanul, pe contele Vronsky și a obținut admirația sinceră a pătrînzătoare Kitty. Credem că nu priviri, zîmbete și gesturi dispartate au izbutit să alcătuiască această marcă filigranată a caracterului eroinei. Toate mișcările au aprînt și s-au înălțat la temperatura tumultului interior.

